

Abonamentul

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.
Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., $\frac{1}{2}$
an 9 frcs., $\frac{1}{4}$ an
4 frcs. 50 cm.
Fiecare apare în fie care
Sâmbătă.

Unirea

Insertiuni

Un șir garmond:
o dată 14 fil., a doua oră
12 fil., a treia oră 10 fil.
Tot ce privesce fiecă,
să se adreseze la Re-
dactiunea și Admini-
stratiunea Unirii
în
Blaș.

Fôe bisericescă-politică.

Anul XII.

Blaș 1 Martie 1902.

Numărul 9.

CONTINUARE.

(+) În parlamentul din Budapesta se continuă desbaterile asupra bugetului. Și se continuă tot odată și desbaterea asupra chestiunii naționalităților. Adecă vorba vine; dar ne-am exprimat cam eufemistic. Nu e vorbă ca să espună cineva, fie dintr'o parte ori alta, marile principii, cari formeză temeiurile largi și veșnice ale acestei chestiuni: nu! Nici măcar fazele prin care a trecut, evoluându-se, chestiunea, nici importanța ei cardinală pentru viața publică și de stat, pentru existența chiar a Ungariei... nici acestea nu le-am vădut espuse, cum credeam, că vor fi și ar fi trebuit să fie espuse din partea deputaților naționaliști.

Trebue să mărturisim, că pășirea pe terenul luptei parlamentare a deputaților acestora n'a impus, nici noue, nici Ungurilor. Fie care a vorbit pentru un cerc mai restrins de interese; nici unul n'a susținut principiul național în largimea lui întregă; — pentru că se vede nici o comunitate și nici o comunicațiune nu există între diferitele grupuri. Slovaci, Sârbii, Sașii, — pășesc fie care separat; fie care cu afacerile lor proprii, cu interesele lor speciale, mai mari ori mai mărunte.

Cu toate acestea s'a făcut multă vorbă — atâta e tot ce se face în parlament; — s'a făcut zic multă vorbă și despre naționalități. Mai ales în zilele din urmă.

Caracteristica acestor desbateri — ca să folosim termenul parlamentar — am spus-o în titlul articolului...

Continuare! „Materia porro tractatur“. Povestea se continuă cum s'a început; înțelegem „povestea vorbeii“ din parlament.

Singuraticii deputați naționaliști se plâng de nedreptăți și apăsări; Ungurii îi atacă ca pe nisce rei patrioți, ori nepatrioți; ca pe nisca trădători de patrie.

În numărul 6 al Unirii am caracterizat cevași mai de aproape începutul desbaterii; continuarea e tot cam așa.

A fost început'o Sasul Lindner, demn. curajos, cinstit; și a fost întrerupt în mod revoltător din partea unor patrioți patentati, ca Pichler și alți companiști.

A urmat Papp Jozsi poreclit român, și a vorbit ca un renegat pus în solda de mameluc a șovinismului și guvernului magiar; s'a scârbit toți Românii din țară, și l'a aplaudat toți Ungurii din dietă în frunte cu dl Coloman Széll.

Și a urmat apoi Wesselovski, Slovacul. A vorbit cam în doi peri, mai circumspect și mai prudent de cât Sașii; dar n'a mulțumit, credem nici pe ai săi, nici naționalitățile peste tot, nici pe „patrioți“.

A urmat o pauză de câte-va zile. În acel timp dieta s'a ocupat cu chestia lui Zichy János, pentru că nu l'a lăsat Széll să meargă cu prințul Francisc Ferdinand la Petersburg.

Pe urmă a vorbit și Sârbul Liubomir Paulovici, și a adus érași în desbatere chestia naționalităților. Între altele deputatul Sârbilor a făcut enunțiațiunea că până când nu se va rezolva chestia naționalităților în Ungaria nime nu se va pute bucura de adevărată proșpire și fericire.

În aceeași ședință, din 19 Febr. a vorbit și un deputat ungar, Rákosi (mai înainte: Krebs) Victor, care a atacat naționalitățile și mai ales pe Sași, acuzându-i de infidelitate cătră patrie. I-a răspuns imediat energicul deputat sas, Lutz Korodi, care a accentuat, că Ungurii șoviniști fuc politica de sinucidere.

Deputatul sas a vorbit mai pe larg și în ședința din 25 l. c. înse Pichler și soții săi au făcut o gălăgie infernală, intrerumpându-l la fie care propoziție cu cele mai insultătoare apostrofări. În urmă deputații unguri, din stânga și din dreapta, au părăsit sala, așa cât nu mai era cine să-l asculte pe deputatul Sașilor. Casul acesta nou, a fost reprobat și din partea unor foii magiare, ca Alkotmány, dar foarte blând. Nici o foie înse n'a remarcat faptul, că pe Korodi îl intrerupeau cu cuvinte așa de insultătoare, la adresa lui și a poporului sășesc, cât nu se pot nici reproduce. Și totuși președintele camerei, nobilul conte Apponyi, n'a găsit prilej să-i îndrume la ordine, măcar cu un singur cuvint.

În ședința din 26 Febr. a vorbit din nou deputatul Lindner apărând pe Sași, și rectificând unele espuneri pretențioșe, dar mincinoșe ale ridicolului Pichler. În aceeași ședință a vorbit un alt deputat slovac, preotul Martin Kollár. Ori cât de blând la vorbă, ori cât de rugător, aproape cerșitor a pășit

Kollár în favorul „unui popor nenorocit“, totuși preotul slovac n'a fost cruțat de intreruperi șgomotoșe prin cari i-se arunca în fața acusa de „panslav“, „muscal“, „trădător.“

Președintele s'a grăbit să îndrume la ordine și pe Kollar, pentru espresiunea „pan magyarismus“, după cum îndrumase și pe Sârbul Paolovici, pentru asertiunea că legea de naționalități s'a adus, la timpul său, de „nobis sine nobis“...

Va se zică din nou s'a verificat ce s'a relevat în „Unirea“ (nr. 8.) despre procedura incorectă a președintelui, și despre slăbiciunea deputaților, cari nici unul n'a avut tăria să protezteze contra acestei volnice ingerințe.

Era se uităm de „vocea românescă din dieta“ — cum o numia incorect un ziar român — care a resunat, natural pe unguresce, și în ciclul acesta al desbaterilor. A vorbit și Fașie Todor, căruia se pare că numai numele i-a mai rămas românesc, căci întregă vorbirea i-a fost străină.

Va se zică continuarea e ca și începutul. Deputații naționalităților spun rind pe rind plângerile popórelor lor, care mai timid. care mai cu curaj. Sașii pórta steagul în luptă; „Românii“ — așa numiți — fac rolul transfugilor. Magiarii terorisează cu șgomot și insulte pe deputii nemagiari. Președintele le infundă glasul cu îndrumări la ordine. Așa este continuarea desbaterii în parlamentul magiar.

Congresul autonomiei catolice.

— Raport special al „Unirii“. —

Ședința XVI.

Congresul autonomie s'a intrunit în 17 Faur érași, când s'a purces la desbaterea §. 21—37. A fost de față și Firczák episcopul rutean al Muncaciului.

§. 21 tracteză despre raportul dintre Matre și Filii. Raportul acesta să se statoréscă prin învoirea reciprocă. care să se trimită apoi la oficiu diecesan spre aprobare. Dacă o ast fel de învoire nu s'ar lega, atunci raportul să-l stabilească la propunerea senatului oficiu diecesan.

De ore ce §. 21 dispune, că ori ce parohie rom. cat. care are școlă rom. cat. s'a incius o discuție asupra termenului rom. catolic.

Demkó Kálmán a cerut, să se pună „Fie-care parohie rom. cat. de rit latin și grec, pentru că sub rom. cat. se înțeleg latinii, dar nu și grecii.

Szmrecsányi Lajos e contra, fiind că nu este nici un motiv, ca să se specifice termenul *rom. cat.* Și greco-catolicii sînt romano-catolicii, deci nu trebuie ca congresul să dea loc unor astfel de specificări.

S'a primit paragraful fără modificarea lui *Demkó*.

§. 22 dispune, ca acela care a locuit într-o parohie în decurs de 6 ani e membrul acelei parohii.

Să primește.

§. 23, 24, 25 să primească fără discuție.

§. 26, tractează dreptul președintelui mirén în parohie. Președintele mirén are dreptul de a presida, când parochul este împedecat, de a conduce ședința — dar nu are drept de a *convoca* ședința.

S'a primit cu modificarea lui *Zichy N.*

§. 27 Congresul primește modificarea lui *Lakner*, ci acela care a locuit în decurs de un an într-o parohie, e de 24 ani și independent, poate fi ales în sinodul parohial.

§. 28 Nu pot fi membrii în sinodul parohial militarii; cel ce nu s'a cupunat și la biserică; cel ce nu și-a botezat copilul în decurs de un an etc.

§. 29 Să suspende dreptul acelor membri cari în decurs de un an nu și-au sosit taxele, cu cari resteză bisericii.

§. 30, 31, 32, 33 se primește cu modificări stilare.

§. 34 s'a primit fără discuție.

La finea ședinții *Simonyi-Semadan* propune, ca episcopatul se tipărească modificările, ce are de conștient a le înainta la chestia averei și a școlilor.

S'a hotărît să se roge Primatul de orecce nu era de față, ca el se dispună tipărirea propunerilor episcopatului.

Ședința XVII.

§. 36—44 s'a primit propunerile comisiunii de 27 cu puține modificări stilare.

§. 44, dispune, ca reprezentanța comunală să aibă de 3 ori atîta membri, ca senatul comunal bisericesc.

Ugron ține de puținii membri reprezentanții și face propunerea, ca paragraful acesta să se lasă la chibzuirea corporațiilor respective.

S'a primit.

§. 45—56 dispun organizarea senatului comunal bisericesc. Numărul membrilor din senat să se conformeze după numărul sufletelor și nu după aceea, că ore este post de capelan în aceea parohie sau nu este. De ore ce asupra §-lui acesta membrii congresului nu au putut cădea de acord, s'a dat unei comisiunii, care să-l studieze.

§. 49 care tractează despre *senatul diecesan* asemenea a rămas în suspens, de ore ce membrii n'au putut cădea de acord asupra *numărului* membrilor, ce au a se alege în senat.

§. 50—52 s'au primit cu modificări stilare.

Ședința XVIII.

S'a continuat discuția asupra organizării *senatului diecesan*.

A fost mai ales discuție principiară, ca acelea 13 comune din Croația, cari să țin sub jurisdicțiunea eppului din Pécs să se atragă în sfera autonomiei sașe. Și că ore numărul membrilor în senatul diecesan statorit în 20, să se ridice sașe.

Eppul *Hettyey Samuel* dice, că acelea parohii din Croația nu sînt reprezentate în Congres, deci să se aștepte rezultatul pertractărilor începute cu autoritățile croate.

S'a primit.

§. 60. Câți membri trebuie să aibă senatul diecesan?

Ugron zice, că de ore ce nu s'a primit sinodul mixt diecesan, să se admită un

număr mai mare de inteligență în *senatul* episcopesc. Episcopilor să nu le fie frică de inteligența laică, căci și acesta tot binele diecesei voiește.

Eppul *Szmrecsányi* e pentru un număr anumit în fie care diecesă.

Eppul *Samasa*: Eppul și așa are dorința de a se convinge de tot ce să petrece în diecesa lui. El ascultă sfatul senatului diecesan, dar înaintea lui nu se va pleca, eppul decide în toate cauzele diecesane.

De alt cum el (*Samassa*) nu de număr are lipsă, ci de calitate. Ugron voiește să introducă democrație în diecesă.

Ugron *Gábor*: Protestează în contra cuvintelor superbe ale lui *Samassa*. Toți sîntem egali aici, nimene nu-i dă drept, unuia sașe altuia, ca să vorbească în ton arrogant față de ceilalți. Eu mă închin înaintea meritelor științei și a culturii dacă este împreună și cu puțină modestie și mai ales la persoane de acelea, a căror poziție involvă mai multă blîndețe.

Eppul *Samassa*: Respinge cuvintele lui Ugron. Ugron în parlament tot de una a vorbit cu totă asprimea în contra episcopilor deci n'are drept să dea lecții în Congres.

Ciocnirea acesta a lui Ugron cu *Samassa* a scos érá-și la lumina zilei, că aici în Congres nu membri catolici, ci partide politice stașe față în față.

Rákovszky în decursul vorbirii lui Ugron, când acesta a protestat în contra tonului cuvintelor lui *Samassa* nu s'a putut răbda de a nu întrerupe.

„Vorbirea acesta de mult ar fi trebuit să o ținem multor ómeni“ sub care a înțeles episcopatul, ce dând mîna, așa să vede, cu guvernul, omórá ori ce reformă, ce l-ar stîrbi puterea absolută în diecesă.

Asupra par. 60 nu s'a votat încă.

La finea ședinții Congresul felicită

FEUILLETON.

SCRISÓRE.

Iubite Unchiule!

„Uită-te pe mapă să vezi ce departe în Sud mă află“ așa îmi scrii în ilustrata din urmă. Într'adevăr departe.

Nu știu cum, dar ilustratele D-tale îmi fac un serviciu foarte plăcut. În timp liber adese ori le înșir pe pulpit și admir în ele un tablou viu, o regiune atrăgătoare. — Véd desfășurându-se înaintea mea orașul „Castelnovo“ cu poziția-i înaltă, cu cerul dalmatin, cu apa, ce se pierde în zare, pe care lunecă roi de năl. Acolo véd plimbându-se încetățor pe țermul mării o figură înaltă-subțire, om în vristă, cu față gânditoare și cu ochi aproape stînși — oprit adese în loc de câte o tusa vehementă.

El numai cu trupul e în ținutul cald, unde cresc portocalele, ér sufletul îi sbórá departe, la soție și la copil. În mână ține o carte. Mai merge câți-va pași. Dă o cântătură în jur. Se vede singur. Își așterne jos pardisiul și întins pe o dungă deschide cartea. Cetește o fée; apoi liniștit mediteză: „Oh, cât chin, câtă suferință. Mă dor plămîni; toate ósele mă dor. Sînt 4 ani mai bine, de când aceleași simtóme de morb îmi cuprind întrégă ființa și să țin lanț de mine — ér tusa, tusa nu mă mai lasă. În medicî nu mă mai încred. O avere întrégă

am împărțit-o cu ei. Nici Abazzia raiul pămîntesc, nu mi-a putut reda sănătatea. O lună de zile e, de când respir aerul cald al Dalmăției și nici un semn că mi-ar prîi, nu observ — Ce-o fi făcënd acasă *Adela*, pe care am lăsat-o cam bolnavă în Fiume; ce-o fi făcënd „Pupîța“ pe care de-o lună n'am mai desmerdat-o!“ — Mai tușeste o dată. Stă aproape să se revólte contra Provedinții, când ochii fără de veste i-se opresc la cuvintele dreptului Iob, prin care acesta înfrăut de pocaință, își recunósce mulțimea pécatorilor sale, dar recunósce și aceea, că n'a fost pedepsit, după cum cu dreptul ar fi meritat.

De bună samă! E cu mult mai ușor și mai scurt a face penință în valurile lumii acesteia, de cât în flacările focului curățitor, continuă el și apoi oftéză lung. Se simțeste par'că mai ușurat. Un moment să crede fericit, că și el póte suferi.

„Dóme, în mánile tale îmi încredințez sufletul și trupul meu slăbit“ — zice și făcendu-și cruce închide cartea. Apoi plécă mai departe de-a lungul țermului în pași domoli, melancolic, împăcat cu sórtea și nutrind speranțe.

Nu te mira Unchiule dragă cetind aceste șire! Le vei numi póte enigme, frase făr'de nici un rost.

Dar nu! Ele sînt imagini fidele de ale realității. Sînt efectele juste ale unor cauze firești, cari să ivesc făr'că ca omul să le escite. — Éta cum:

Îmi sînt încă próspete în memorie episódele interesante de astă vară. Nu ții minte cu cât dispreț îmi vorbia la noi acasă despre cariera ce mi-am ales-o? Și șcil în ce termeni elogióși mi-ai recomandat

biroul postal — cariera D-tale —? Era să mă învingi. Când un imbold necunoscut te îndemná să mă predispui la discuții religioase. D-ta civil ortodox; eu cleric catolic; două tabere dușmane pe câmpul religiunii. D-ta spriginit de ideile scrinitate ale presei făr de Dumnezeu m'ai adus în foc. Și ca în tot de una adevérul avënd să fie biruitor și de astă dată, scii cum într-o diminetă m'ai prins de mână și ne-am închis ambii într-o odăe. „Cuvintele tale m'au pus pe gânduri“ mi-ai zis. „Până acum eram cu totul indiferent față de religiune. Orfan de mamă, crescut în școli rele, am simțit și eu ca lumea și am trăit ca ea. Nu știu cum, parcă mi greú să-ți spun: Eu nu știu bine nici „Tatăl nostru“ să mă rog. Sînt bolnav, ași vrea să mă spovedesc și să încep o viață nouă. Ți-aduci aminte cum atunei în fața mea ți-ai esaminat conșciința și în aceiași zi te-ai și spovedit preotului. Ce dulce a fost fructul primei mărturisiri din viață!“

Din momentul acela nu te vedeam cetind de cât cărți sfinte. În 2 zile cetiși până în capét „Istoria Bisericescă“ de Dr. A. Grama. Te véd par'că venind cu atîta sinceritate la mine să me întrebî ce ai de-a face ca să treci la unire.

Ne-am despărțit. Corespondința dintre noi deveni tot mai interesantă. La dorința ți-am trimis mai multe cărți pline cu sămînțe din „Agrul lui Christos“ — Dintre toate spu că mai tare îți place „Eimékedések“ de Schór. care îți este pretinul cel mai fidel când suferi. Te intereséză mai mult sfinta scriptură după „Vulgata“! Ai plăcerea să știi cum meditam noi când facem eserecții spirituale în Seminar.

pe Sfinția Sa Papa din incidentul jubileului de 25 ani.

Textul telegramii trimise Sf. Sale Pontificelui, în traducere românească e următorul: „Magiarii catolici depun înaintea tronului Sfinției Tale, cu adîncă venerațiune urările lor de bine. Congresul ce pregătește autonomia catolică, Sfinției Tale, din prilejul împlinirii anului al 25-lea de pontificat îi exprimă cea mai profundă venerațiune și fiescă alipire. Mulțumind Provedinței, pentru *Lumen de coelo*, trimis în persoana Sfinției Tale, care luminează de atîta vreme lumea creștină, imploră îndurarea aceleiași Provedințe, ca Sfinția Ta încă vreme îndelungată să trăești spre mîndria și fericirea noastră. C. Vaszary, cardinal, Gr. J. Szápáry, preș. congr.“

Sedința XIX.

Ședința e condusă de preș. Szápáry. Se purcede la votarea paragrafului 60, primindu-se conform propunerii lui Samassa, în înțelesul căreia numărul membrilor din consiliul diecesan *nu se augmentază*, după cum propusese Giesswein.

La desbaterea §-ului 61, episcopul Szmrecsányi propune, ca pentru a nu mestece corul episcopesc în deosebirile dintre partidele, ce se nasc în adunarea generală, episcopii să ia parte la aceea adunare dar să nu voteze.

Apponyi și Ugron spriginesc propunerea episcopului, cu adausul acestui din urmă, că în locul voturilor episcopilor, cari rămân, să se valideze — în număr corespunzător — voturile deputaților aleși de preoțimea singuraticelor diecese.

Se primesce în unanimitate.

Se primesce de asemenea propunerea lui Szemecz, în înțelesul, căreia Societatea Iesuiților din Calocsa, încă să fie reprezentată în adunare prin directorii lor.

Și tôte tot mai mult îți plac. Te privesc în minte cât de lacom sorbi adevărul etern și cât de minunat te-a pătruns grația divină. Acum îmi laudî cariera. Lupta noastră s'a închiat căci după cum te exprimi însu-ți „un copil“ te-a învins, ér astăzi și D-ta stai sub sceptrul sfîntului Petru.

Etă deci Unchiule dragă! de ce sînt emoționat și de ce închipuirea mi te presintă în colorile cele mai vii.

Departa în Castelnovo pe țermul mării estinse vîd o ființă torturată de chinuri; vîd pe un Paul suferindu-și loviturile sortii cu răbdare; vîd pe un sfînt Augustin, care îndemnat de „Tole lege“ s'a întors la calea adevărului; te vîd pe D-ta suferind, dar cu speranțe.

Adio acum inbitul meu Unchiu. Din altă parte a lumii îți admiră tîria de fer pentru „credința cea nouă“; de lângă falnicii Carpați albiți acum de zăpadă te salută nepotul. Să cugetă de multe ori la D-ta și atunci după datina din Seminar să rîgă: „Salvum fac, servum tuum, Deus meus, sperantem in te.“

Timișoara în Februar 1902.

Emil.

Paragraful următor, în care se tratăză numărul membrilor laici, al învățătorilor de la școlele populare și al profesorilor, cari sînt în aceeași vreme și preoți, se primesc cu neînsemnate modificări.

Apponyi respinge modificarea proiectului, în sensul căreia lângă cuvîntul profesor ar trebui să se mai adaugă *catolic*. „Prin acesta — zice Apponyi — am recunosc non sensul, că într'un institut catolic, ar pute propue și un profesor acatolic.“ E foarte adevărată observarea lui Apponyi în teorie, dar în *praxă* vorbind, ni-se pare că totuși nu e superfluă adăugarea cuvîntului „catolic“, căci pare-mi-se multe din gimnasiile originar catolice, au astăzi profesori protestanți. Așa d. e. la gimnaziul din Sibiu, care și-a pierdut cu totul caracterul catolic. Său la universitate bună oră, care încă e originar catolică, dar azi mîne numără în șirul profesorilor mai mulți jidanî și mai mulți protestanți, de cât catolici.

Paragraful 71 se primesc cu adausul lui Hettyey, în sensul căruia preoții-profesori, să-și pîtă validita dreptul de votare și ca profesori.

Sedința XX.

Președinte gr. Szápáry.

La §. 73 se pornesc discuție pe tema modalității alegerii membrilor pentru congresul catolic.

Mitropolitul Samassa propune, ca membrii să fie aleși *mediat*. Poporul să alégă numai pe alegători, cari vor avé înșiși să alégă membrii pentru congres. Ast fel vor fi evitate alegerile sgomotose, corteșirile, pentru că „în multime lipsesc gradul de cultură și cumpenire, fără care dreptul ei pîte avé urmări rele.“ Membrii aleși mediat represintă și ei multimea în măsură mai înaltă, de cât aleși de-a dreptul cu corteșiri și cu alegeri sgomotose. Modalitatea acesta e cu desevirșire democratică.

Hortoványi, Simonyi au vorbit în contra propunerii mitropolitului, susținînd alegerea imediată, nemijlocită, ca poporul însuși să alégă membrii congresului.

Propunerea lui Samassa, punîndu-se la vot, a fost respinsă cu mare majoritate. În contra propunerii au votat episcopii Hettyey, Majláth, Firezák, Ivánkovits, Csáky, apoi Apponyi, Ugron cu partida lui și Zichy cu partida.

Paragraful următor, relative la locul și timpul alegerilor se primesc cu mici modificări.

La §-ul 83 comitele Pallavicini propune că în consiliul de direcțiune să fie cel puțin 3 membri greco-catolici.

Se primesc cu unanimitate.

Sedința XXI.

A decurs fără discuții mai importante.

Se purcede la paragraful, cari țermuresc *sfera de activitate a autonomiei*.

La §-ul 85 *VI. Zichy*, află, că adunarea singuraticelor comune bisericesci, în afară de dreptul electoral, n'are nici un drept. Propune, că și adunarea singuraticelor comune bisericesci să aibă dreptul de a-și spune cuvîntul în chestiuni de interes general catolic — în formă de petițiune în scris.

Propunerea se respinge unanim.

La propunerea lui Fehér Ipolit, se acceptăză, că spelele instrucțiunii să fie hotărîte de consiliul parochial și nu de cel diecesan.

Înainte de închiderea ședinței congresul enunță, că în ședința proxima se vor ocupa de paragraful 11 și 12, cari se referă la *fondurile catolice* și la *institutesle* susținute din aceste fonduri.

Desbaterea acestor paragrafi a fost amânata illo tempore, de aceea se aștepta cu mult interes ședința proxima, prevîdîndu-se discuțiuni interesante în acest obiect.

Sedința XXII.

Ședința acesta se ține în aula societății „Szent István.“

Răspunsul și binecuvîntarea Pontificelui nu putea sosi la timp mai potrivit, de cât chiar în acesta ședință, când aveai să se hotărască cele mai însemnate puncte din proiectul autonom. Textul răspunsului adresat Primatului Vaszary, în traducere românească e următorul: „Sfinția Sa a luat la cunoștință cu multă plăcere expresiunea venerațiunii și a urărilor de bine, exprimată de congresul condus de Tine și de comitele Szápáry, și în semnu de dragoste îți trimite Tie și celor alaiți binecuvîntarea sa apostolică. Rampolla, cardinal.“

În jurul §-ului 11 se desfășură o interesantă discuție relativ la administrarea fondurilor catolice.

Corul episcopesc spriginit de Apponyi de o parte, și opoziția lui Zichy de alta.

Episcopul Szmrecsányi motivează punctul de vedere al corului episcopesc. Admite, că autonomia are drept la fonduri, că guvernul fără confesiune nu e chemat nici competent de a fi patronul intereselor bisericesti, catolice, dar totuși e de părerea, că *fondurile și fundațiunile să rămână în mâna statului*.

Vorbirea a rămas fără efect.

Comitele Zichy, întrebă dacă corul episcopesc are garanții, că *autonomia se va realiza vre-o dată?* . . . . . Administrarea fondurilor catolice din partea guvernului a fost cât se pîte de rea, ér directivă în instrucțiune nu pîte da corul episcopesc, când averea e manipulată de stat. Ce folos, că ministrul de culte e catolic, când vederile guvernului sînt anti-catolice? Propune, ca fondurile să fie administrate de un dignitar catolic, numit spre acest scop de către Majestatea Sa.

Ugron de asemenea vorbește în contra propunerii corului episcopesc. *Viața autonomiei resistă în școli și în fonduri*. Catolicii încă nu au în stăpînire fondurile și școlele după cum le au cele alalte confesiuni. Pe delinquenti și pe idioti statul îi lipsește de dreptul de a dispune asupra averii. Ei bine asta e biserica catolică? Noi sîntem proprietarii, noi să și dispunem asupra averii bisericii noastre. A declina de la noi dreptul de manipulare, însemnă a declina dreptul nost de proprietate. Propune, ca administrarea averilor să rămână dreptul autonomiei catolice.

Vorbirea lui Zichy și alui Ugron au fost vii aclamate de opoziție, dar la votare nu s'a purces în ședința asta, fiind deja timpul înaintat.

Sedința XXIII.

Cu mult interes privesc toți la desbaterele ședinții de azi.

Oratorii ședinții anterioare s'au declarat în contra proiectului episcopilor.

Apponyi primește propunerea corului episcopesc, accentuând că *acestui îi revine și responsabilitatea*. . .

A mai vorbit contra Molnár, Sággy, Major, dar la acesta din urmă, agitația publicului nu se mai putea năbuși. S'auziă strigăte tot mai pronunțate: „Să votăm, să votăm.” Ugron încercă să impedeze votarea, pe motivul, că membrii n'ar fi de față în număr suficient. Se constată, că sînt 95 prezenți, deci adunarea e capabilă de votare.

Rezultatul votării a fost *primirea propunerii corului episcopesc cu majoritate considerabilă*. Depresiunea, ce a cuprins opoziția după enunțarea rezultatului votării, o vor resimți toți cari pîrtă la inimă interesele adevărate ale bisericii. Chiar dacă va intra în vigoare autonomia, cine nu vede, cât de legate-i vor fi mîinile, când fondurile în cări residă puterea materială a catolicilor sînt administrate de stat? Cine nu întrevede cât de ilusorie devine întreg aparatul autonom, îndată ce guvernul are în mîna și pînea și cuțitul?

Se purcede la §-12 despre *conducerea școlilor*.

Fehér Ipoly prezintă proiectul corului episcopesc. Espune că în sensul articolului de lege XXX din 1883, autonomia pe terenul instrucțiunii nu există, fără respectarea drepturilor confesiunilor. Legea referitoare la școlile medii recunoște, că în școlile confesionale conducerea cade în competența autorităților bisericesti. Și jidaniilă au școlă confesională, școlă reală din Vágújhely, care se află sub conducerea ministrului, numai din motivul, că jidaniilă încă nu au autonomie. Dar îndată ce vor avea autonomie, nime nu le va mai contesta dreptul lor de conducere. În anul 80 Trefort înaintase un proiect de lege, care ar fi nimicit dreptul de conducere al autorităților bisericesti, dar acest proiect, din norocire, a rămas numai pe hîrtie, chiar în urma protestelor corului episcopesc.

Vorbirea lui Ipoly a fost primită cu aplauze chiar din partea opoziției, care remase deprimată în urma înfrîngerii îndurate cu prilejul votării paragrafului 11, despre administrarea fondurilor.

A mai vorbit Zichy, Major, Margalits. Acest din urmă, ca să mîngăie bag samă guvernul pentru ținuta congresului, atrage atențiunea acestuia asupra *scolilor naționalităților*, unde progresul limbii maghiare abia atinge nivelul limbii germane din școlile ungurești.

Din nefericire pentru acesta observare atât de *patriotică* de altcum — congresul nu i-a dat nici o importanță.

Condolițele mele! . . .

Sedința XXIV.

Debaterea specială asupra proiectului de autonomie se apropie de sfîrșit.

Minoritatea din congres, vîdînd că este în tôte chestiunile mai importante majorizată de episcopi și partida lui Apponyi mai vorbește numai pe-o formă, căci peste propunerile lor și așa trece Congresul la ordinea zilei.

În ședința de astăzi au fost cauze destul de importante, la cari se aștepte o opoziție mare și în schimb s'au primit tot neted așa după cum corul episcopesc în conțelegere cu Apponyi a voit.

La §. 130 a propus Fehér Ipoly, ca

autonomia să aibă drept ași acvira averi, a înființa școli diferite. érá dreptul de supraveghere să nu se restrîngă numai la școlile medii, ca în Ardel, ci și la cele superioare și populare.

S'a primit.

§. 142 tracteză dreptul autonomiei de candidare la beneficiile mari.

Pávy propune, ca la designarea viitorului episcop să se ia în considerare și părerea capitolului și anume prin vicariul episcopesc.

Sággy e de părere, ca la sandidarea episcopului să se dea ascultare părerii senatului central autonom. Când acesta ar fi cu nepuiniță, atunci în comisiunea candidătore să nu fie numai doi bărbați mirenii ci șase.

Zichy Nándor: Designarea la beneficii, ce o face senatul autonom, să nu se restrîngă numai la beneficiile episcopesci, ci la tôte beneficiile mai înalte să se facă prin candidare de trei.

Gieswein propune, ca capitolul să-și înainteze părerea în scris, referitor la vacanța scaunului episcopesc.

Mikita Sándor vorbește despre dreptul preoților ruteni de ași alege episcopi și propune ca să se dea Capitolului dreptul de *vot consultativ* la candidarea pentru scaunul episcopesc.

Szabó Jenő protesteză în contra cuvîntului *ruten*. În cuvîntul ruten Mikita înțelege și maghiarii greco-catolici al lui Szabó Jenő, pentru acesta respinge numirea de *ruteni*.

Szmrecsányi propune, ca să nu se ia în considerare propunerea lui Sággy; episcopi să fie accia, pe cari îi dorește opinia publică catolică și nu e bine, ca atâtea păreri să jöce rol la candidare fiind că atunci cuprind teren mai mult interesele personali de cât binele public. Primește însă propunerea lui Pávy.

Se primește.

§. 54. Apponyi zice că senatul central are drept de a supraveghia tot ce atinge administrarea fondurilor, ceea ce se ia la cunoștința cu strigăte de să trăiască.

(Va urma.)

Ajutorul de stat în Diecesa Lugoșului.

— La propunerea Veneratului Ordinariat, Ministerul de culte, pentru îmbunătățirea sortii materiale a preoților mai slab dotați al acestei diecese, a asignat pe an. 1901 considerabila sumă de 38168 cor, care sumă s'a împărțit, ca și în anii trecuți cu puține excepțiuni conform propunerii Veneratului Ordinariat, așa încât preoților moralisti li s'a întregit venitul constat la conscrierea congruel în an. 1896, până la 600 cor, iar teologilor sistematici, cari n'au porțiune canonică ori sesiune până la 1100 corone și celor alalți până la 1000. Dintre cei propuși 7 înși n'au fost ajutamați.

Ajutorul de stat, după cum sîntem informați, se va trimite și de astă dată fie, carul preot prin mandat postal, după ce toți vor trimite la Ordinariat chitanțele timbrate, dar fără nici o vidimare din partea autorităților administrative.

Din sumele asignate se vor subtrage numai cele 2% prescise pentru fondurile diecesane a preoților deficienți și cei viduo orfașal, atât după suma asignată cât și după venitele fasonate la conscrierea de congruă.

Ast fel dară chestiunea dotațiunei clerului în acesta Diecesă este aproape regulată, deși nu chiar în aceeași măsură ca a preoțiunei acatolice. După ce înse în budgetul anului 1902 pentru ajutorarea clerului catolic s'a luat încă o sumă de 100 000 corone și pöte în anul viitor se va lua și mai mult, avem firma speranță că Iluștrul Arhierieü Dr. Radu, carele prin stăruință neobosită a obținut în acesta privință un rezultat atât de frumos, va esopera în viitorul apropiat suma necesară pentru regularea cât mai îmbucurătore a sortii materiale a clerului acestei diecese.

Călătoria la Petersburg a moștenitorului Francisc Ferdinand a avut la tot cazul un motiv politic. Acum iesă la ivelă, că între altele archiducele a mers în Rusia, ca să întrevină în favorul României.

Se știe, scrie un ziar vienez, că una dintre nisuințele cele mai mari a le României a fost, să câștige de la puteri recunoșcerea de stat neutral. Nisuințele acestea au rămas zădarnice. Acum în urmă, când cu turburările bulgăresci, România a cerut din nou sprijinul puterilor, special a Germaniei și Austro-Ungariei. Cea dintăiu i-a declarat înse, că dorința României nu pöte fi împlinită de cât cu unele condițiuni și special în afacerea turburărilor acestora nu se amestecă. Atunci România s'a întors spre Austro-Ungaria, care förte probabil face pași pentru stabilirea bunelor relațiuni între Rusia și România.

O întrebare modestă. — S'au strecurat două luni de atunci, când în Aiud s'a reorganizat clubul municipal român din comitatul nostru. E cunoscută și altă mișcare, pornită tot atunci întru validitatea drepturilor noastre la comitat. Cei cari am fost de față avem cunoștința acestor lucruri, începute cu bine, dar nici noi și cu atât mai puțin alții nu avem cunoștința despre dezvoltarea mai de parte a lor. Nu vreaș să presupun, că am fi și azi la începutul, făcut acolo. Impresia cu care ni-am despărțit îndreptătesce pe fie care la mai mult.

Sperez dar, că nu voiți supăra pe nime, când îmi faș libertatea de a cere lămuriri asupra pașilor, urmați de două luni încöce. Să se facă acesta cel puțin cu membrii din comitetul central, prin mijlocirea cărora toți interesați ar fi lămuriti mai de grabă și mai ușor.

Căci să nu uităm, că acuși ne salută primăvara și ar fi consult, să ne scim *mai de vreme* orienta. Acesta cu atât mai virtos, căci mulți se tem de adevăratea svonurilor nedorite și regretate, ce s'au fost furișat printre rîndurile unor rapörte din ziarele de pe atunci.

Spuse aceste „sine ira et studio“, incheiü dorind s'auzim de bine! *Un membru.*

Corespondințe.

Scrișore din Bucuresci.

— De la corespondentul nostru particular. —

Bucuresci 20 Februariü 1902.

Activitatea politică și literară a început în Bucuresci de odată cu începerea sezonului de iarnă, deși noi Bucurescenii n'am simțit

iarnă până acuma, ei mai mult un început de primăvară, și puținul fulgii de zăpadă n'am vădit până a doua zi de anul nou, carii au dispărut la moment; ceva mai târziu a mai căzut într-o zi atâta, cât să poți amăgi pe doritorii de a se sănia, ca să iasă cu sania la preumblare, dar au fost ridiculizați, căci fulgii intrau în pământ și sania rădea petrite. Cu un cuvânt am avut o iarnă de Italia și boerii bogați nu s'au vădit siliți ca de frigul de altă dată să fugă în țările cu clima mai dulce.

Cu politica înse stăm tot mai încurcat. Nu era destul că conservatorii erau și sînt divizați în două partide: una sub șefia Dnului G. Gr. Cantacuzino și alții sub șefia Dnului Carp, sau cum se porecesc prin ziare: „continentali“ cei de întâiu și „peninsulari“ ceștii alalți.

Ambe acestea partide își dispută firma și originea de adevărați conservatori; și de aici discuțiuni, certe și demonstrații: care din acestea două partide are dreptul, să fie chemată la cârma statului după eventuala cădere a guvernului actual?

Acuma și în partidul liberal s'a făcut o desidență: mai mulți oameni politici de valoare din partidul liberal au format o grupare, o parte își au și gazeta lor, prin carea combat unele acte și direcțiunea politică a Dnului Sturdza; bine înțeles că într'acești politicieni sînt și bărbați de aceia, carii au aspirațiuni la portofoliul ministeriale și se pretind mai în drept de a ocupa pozițiuni înalte în partid și în funcțiuni ca mulți alții de mai puțină valoare, și deci cer mai multe schimbări de persoane de cât schimbare în direcțiunea partidului.

Se mai știe, că socialiștii noștri au fusionat cu liberalii în schimbul unor concesiuni personale și a unor promisiuni, și se credea că acest partid de socialiști nu mai există. Astăzi iar a eșit la ivelă de o dată cu un organ propriu al său „România muncitoare“ sub conducerea cunoscutului literat Ioan Gherea Dobrogean (restaurator în Gara din Ploesci). Va se zice tot un fel de desidență și în partidul socialist.

Cu ocazia desbaterilor diferitelor prolete de legi în corpurile legiuitoare multe poște se dau pe față, și probabil că dacă guvernul actual va mai dura, va trebui înse ca Dl. Sturdza să facă loc la masa verde la minister și altor concurenți și doritori.

Este înse o chestiune importantă de deslegat imediat, este legea pensiunilor, care ține în friguri pe toți funcționarii statului, și carea prin urmare dă mult de lucru guvernului, temându-se că deslegarea ei va strica mult popularității partidului liberal, căci este vorba de economii noi în criza noastră financiară, și prin urmare de a schimba ast feliu legea pensiunilor, încât prin această să mai ușureze bugetul statului, și bine înțeles această atunci în dauna și supărarea funcționarilor.

Se duse vestea, că funcționarii în România au o pozițiune excepțională de bună față cu cei din alte state, și lucrul se arată astăzi alt fel, și probabil să ajungem mai rău ca airea. Din această cauză, necunoscându-se de cât din svonuri severele dispozițiuni, ce va forma noua lege, toți cei in-

teresați, miile de funcționarii de toate categoriile, pare că abia își rețin respirațiunea, până ce vor vedea cu ochii votată de camere această lege.

Conferințele literare de tot soiul încă sînt multe iarna această, la Ateneu, la societatea Tinerimea română și la alte multe încă.

Cea de întâiu a Dnului Hajdeu cu titlu „Papa de la Neva“ a fost foarte la timp și așteptată cu multă nerăbdare, acuma când în București, panslaviștii au trimis un sirb care redactază cu spesele acelei societăți, un ziar în francezesc și rusesc numit „Pravoslavni Vostok“, sau „L'Orient Orthodox“, adică „Orientul pravoslavnic“ sau mai pe românesc „muscălesc“, în care face propagandă în țară la noi, pentru a deslipe pe români de politica triplei alianțe, promițându-le . . . . ce? dragostea și sprigini muscălesc! . . . Dămne apără-ne de ele. . .

A urmat apoi o frumoasă conferință a Dnului Tocilescu despre excursiunea studenților la Athena! . . . Frumoasă primire și entuziasm de toate părțile, dar cu toate acestea, Grecii să bat în Macedonia cu Românii în biserică, ne permițând acestora să cânte și să cetască și românesc în bisericile comune cu Grecii, frați într-o ortodoxie cu noi.

(Va urma.)

Noutăți.

De la Asociațiune. Comitetul central ținând ședință septamăna trecută a hotărît, să edeie scrierea dnlui *Dr. Valer Moldovan*: despre cărțile funduare și intabulări. Apoi tot atunci a hotărît, să publice în Biblioteca Asociațiunii, (din care noi n'am primit de cât nrl 1) scrierile inedite ale prof. Popea de la Brașov și poeziile lui Lăpădat, fost redactor al „Revistei Carpaților.“

Hymen. *Mariți Bancos* și *Traian Nemes* anunță cununia lor, ce se va celebra la 2 Martie 1902 st. n. la 4 ore p. m. în biserică din Seisig. — *Ciril Dumbrava* teolog absolut și *Elisabeta Murșan* anunță cununia lor, ce se va celebra Joi la 6 Martie st. n. a. c. la 3 ore p. m. în biserică gr. cat. din Peatra.

Predici. Măne Duminecă, în 2 Martie n. va predica în biserică catedrală Clar. dn prof. *Dr. Vasile Suciū*.

Marele colegiu pentru alegerea noului Mitropolit la Iași și a unui Episcop la Huși s'a întrunit la 22 crt. alegând cu mare majoritate pe P. S. Sa *Partenie, Episcopul Dunării de jos*, ăr ca Episcop al Hușilor a fost ales P. S. S. *Conon Armănescu Douici*, profesor. Cel dintăiu e de 57 ani, și e licențiat în teologie de la universitatea din Atena. Al doilea a luat doctoratul în teologie în Cernăuți la 1885, de atunci a funcționat ca profesor la seminarul din Iași. Amîndoi sînt fil de preot. În locul vacant al Episcopiei Dunării de jos a fost ales Arhiepiscopul *Pimen Georgescu Piteșteanul*. Noul Episcop e de aproape 50 ani, a luat și el doctoratul Seminarului central din București și profesor de dogmatică.

Instalarea protopopului Ioan Hătegan. În sfârșit după îndelungate trăgănari a sosit de la patronul decretul de paroh la Coșocna a neobositului protopop Ioan Hătegan, numit de Preav. Consistor ca protopop al distr. Coșocna. Despre instalarea sa în noul oficiu, primim o lungă corespondință pe care regretăm că din lipsa spațiului n'o

putem publica, de cât în extras. Noul protopop a fost însoțit de notarul tractului Dêrgea, On. *Ilie Șerban* din Fizeș. La sosirea în Coșocna l'a întâmpinat curatoratul bisericesc în frunte cu On. *Ioan Petean*, adm. inter. apoi de popor în frunte cu învătătorul. În biserică a fost salutat de On. *Mich. Hodêrnău*, preot în Pata. Introducerea oficiosă s'a făcut în 16 Faur n. fiind comisar protopopul *Arieșului Simeon Pop* și în prezența unui public numeros și distins din Coșocna. Cluș și vecinătate. După introducerea a urmat primirea deputațiunilor, banchetul, ăr sara concert și teatru.

Constituire. Societatea academică „Carmen Sylva“ a studenților români din Graz a ales în ședința din 16 a l. c. nrmatorul comitet: Președinte: *Nicolae Carabioschi* cand. iur. Secretar: *Aurel Sbârcea* iur. Cassar: *Ioan Trandafirescu* stud. acad. Bibliotecar: *Octavian Racoțan* cand. med.

„Economul“ institut de credit și economii în Cluș, și-a ținut Vinerea trecută a XVI. adunare generală. Au fost depuse spre acest scop 1158 acții. De față erau 35 acționari cu 561 voturi. Dintre cei esteri erau canon. *Sarkadi*. Orade. *Gavr. Pop*. Dr. *Vas. Hossu*, *Blaș*, Dr. *Dăianu A. C. Domșa*, *Blaș*. *Onciū*, *Iclod*, *Pop. Gilău*, *Cosma*, *Feiurd* ș. a. preoți din jur. Din raportul prezentat de direcțiune se constată creșterea la depuneri, escompt de cambii și reescompt și o scădere la împrumuturile fixe și hipotecare. Venitul a fost de 32539 79 cor. cu mai mult de 2 mii cor. mai mare, ca în trecut. Venitul a fost împărțit conform statutelor. Dividenda s'a statorit în 8 cor. Însemnăm aci cu multă recunoștință pentru direcțiune hotărrea unanimă de a dărui 6115'54 pentru zidirea unei biserici gr. cat. în Cluș și de odată a alimenta acest fond cu 2% din suma destinată scopurilor filantropice. Acest punct al raportului a fost întâmpinat cu vii aclamări și dl admin. paroch. *Ștefan Roșian* s'a și grăbit să exprime publice mulțumita curatoratului bisericii. Din suma de 676 19 cor. destinată pentru scopuri filantropice s'a dat 100 cor. bisericii din *Toța-Sân-Craiu*. Spitalului studenților din *Blaș* i-s'a votat ca și în trecut 30 cor. Mai remarcăm aci, că față de 200 mii cor. cât e capitalul social, societatea are peste 11 mii cor. fond de rezervă, care a mai crescut cu peste 6 mii cor. Depunerile au fost de 968 mii. reescomptul de 198 mii. realitățile de 154 mii. efectele de 7090 cor. circulația casei a trecut peste 4 milioane. Cu prilejul acestei adunări harnicul membru al direcțiunii dl *Simeon Pop*, abdicând din cauza multelor ocupațiuni, a fost ales aproape cu unanimitate distinsul avocat *Dr. Amos Frâncu*. De asemenea s'a ales pe un period de 3 ani și comitetul de revisuire intrunind aproape totalitatea voturilor acționarii *Iosif Lissai*, *Sibiū*, *A. C. Domșa*, *Blaș*, *Simeon Pop*, *Cluș*, *Tuliū Roșescu*, *Cluș*, *Augustin Cosma*, *Feiurd*, *Dr. Elie Dăianu Blaș* și *Ioan Drăgan*, *Nădășel*. Adunarea a fost condusă de cunoscutul avocat *Dr. Aurel Isacu*, preș.

Petrețeri. Tinerii Universitari români din Cluș invita la Serata dansantă ce o vor aranja Joi la 6 Martie st. n. 1902 în sala hotelului „Central.“ Venitul curat este destinat spre augmentarea fondului pentru edificarea unei biserici gr. cat. române în Cluș.

Necrolog. † *Munasic Pop*, preot în Zăicanii diecesa de Lugos, a repausat la 21 Faur n. vrista de 84 ani, în anul al 49 al preoției.

În veci amintirea lui!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

PROVEDINȚA.

Traducere liberă din limba italiană.

— Așa dară tu nu crești în Provedință? După părerea ta fatalitatea, destinul este acela care cârmuiește lumea?

— Să ne înțelegem: eu cred în Provedința generală, aceea din care provine din vechi legea, care regulază toate lucrurile. Trebuie să fii orb sau nepriceput pentru a nega un atare lucru, acesta ni-o arată și ni-o dovedește într-o natură. Dar nu cred că o *Provedință specială* să se neliniștească în tot minutul pentru noi. Dumnezeu, care se îngrijese de conservarea generațiilor, nu se îngrijese de conservarea indivizilor singuratici.

— Acesta e o greșală mare! Și într'adevăr, ce ai socoti despre un rege, care după ce a promulgat legile statului său — ar sta cu mâinile în sân în unghetul cel mai ascuns din palatul său? Dacă el și-ar estinde îngrijirea sa și asupra celui mai miserabil dintre supușii săi, și-ar părea lucru curios?... Nu ți-se pare a se potrivi mai tare cu mărirea Ființei supreme credința, ca aceea ființă să se îngrijescă și de lucrurile cele mai mici și mai nebagate în samă, de cât ca să-ți închipuiești pe Dumnezeu imobil și indiferent în gloria sa? Dacă n'a fost nevrednic de El a crea nu numai lucrurile mari, ci și cele mici, ce va fi apoi cu conservarea lor? Aș n'ar fi de totului tot contrar infinitei sale bunătăți să le abandoneze, să le părăsescă după ce odată le-a creat?

— Așa dară tu crești în partea activă a Provedinței cu privire la destinele fie cărui din noi?

— Și pentru ce nu? Dacă tu regești Divinitatea în înălțimi de neapropiat, dacă eu nu pot să o binecuvintez în bucurie și să o rog în nenorociri, dacă într'un cas desperat eu nu pot să mă aștept la vre-un ajutor, atunci de ce folos ar fi divinitatea ta? Eu cred ca și tine în legile creației, dar fie care are în viața sa o pagină, pe care e scris cu caractere strălucitoare și neșterse numele lui Dumnezeu... Inse în loc de a întinde atâta vorbă, lasă-mă să-ți povestesc o întâmplare, la care am avut mare parte și eu, și după ce vei auzi-o acesta, cred că vei crede în Provedință.

— Va fi o faptă întâmplată de multă vreme!

— Aș dori timpul schimbă adevărul său și micșorează valoarea?

— Ba nu.

— Atunci ascultă!

Acest dialog să ivi între autorul acestei narațiuni și un amic, care ast fel începu a povesti:

I.

Contele Gastone de Valgrand e prietenul meu cel mai bun. Încă din copilărie, sîntem mai de aceeași vrîstă, am crescut la oaltă, și castelul său e foarte aproape de al meu. De l'ar fi cunoscut acum sînt zece ani, te-ai fi convins că se află fericire și pe acest pămînt. Tiner și frumos, s'a căsătorit cu tinera Dăoră C... frumoasă ca o roasă. Trăiau în castelul lor propriu, făcînd multe

binefaceri cu supușii lor, siguri că nu pot exista sub ceriul bucurii mai mari de cât acele, ce le gusta ei la umbra pădurilor lor. Ai fi zis, că unul a fost zidit pentru celalalt, într'atîta se observa în ei conformitatea gusturilor și armonia sentimentelor.

Erau de acord tot de una în toate lucrurile, conversațiunea lor era pururea plină de plăceri pentru ambii.

Numai într'un lucru foarte important nu erau de acord. Gastone, în privința filosofiei, se ține de școala celor indiferenți: nega existența Provedinței și ușor își bătea joc de cei ce credeau în dînsa. El era de părerea că Dumnezeu a făcut destul pentru noi, creînd ordn admirabil ce-l vedem în lume, și că în ori ce împrejurare omul nu trebuie să conteze de cât numai la sine însuși.

Fiind Dîmna Valgrand foarte piă, atarî ideii — atî de contrare credințelor sale — o supăra foarte tare; dar spera că va triumfa cu rugăciunea și cu timpul. Dar fiind că discușiunile metafisice se iviau foarte rar — pacea și liniștea lor nu se conturbau nici cînd serios.

La opt-spre-zece luni după căsătoria lor, bucuria și fericirea li-se mări prin nascerea unui prunc. E imposibil a descrie fericirea lor, trebuia să-ți vești închinăți spre leagănul nou născutului prunc!

Într'o sară de toamnă eu ședeam în grădina castelului aproape de dîmna Valgrand, în apropierea noastră Gastone se juca cu pruncul. Micul Olivier împlinise trei ani, era un prunc de o frumusețe admirabilă.

Cu multă bucurie privia dînsa la pruncul său, cînd dintr'odată își increți fruntea și o lacrimă a scăpat din ochi...

— D-Ta plîngi — esclamaî prinđindu-o de mîna; și ore pentru ce?

— Eu is prea fericită, dar sînt momente, în cari fericirea mea mă apasă și mă înspăimîntă. De e adevărat, după cum ni-se asigură, că nu există fericire țitōre în lumea aceasta, și că toate să spăsesc, ore ce probe mă așteptă pe mine?

Mă încercai a o asigura, enumerăndu-i tot aceea ce o putē încuraja: sănătatea pruncului, tinereța bărbatului ca și a ei, bogăția lor solid așezată și am conchis zicēndu-i:

— De ce te temi? fulgerul nu vine nici cînd din ceriul senin, trebuie mai întăiu să fie nori.

— E o nebunie fără îndoială, replică dînsa cu un aer distras, dar acesta presimțire e superiōră forțelor mele și sînt momente în cari mă cuprinde spaîma...

De fapt, în sara aceea, contra datinei, era neliniștită, nervōsă, agitată. Se sculă, merse de își îmbrătoșă fiul, și sărutăndu-l de mai multe ori îl întrebă cu voce mișcată:

— Nu ești bolnav? tu te simțesci bine, așa e?

Pruncul era sănătos și voios, era frumos ca un trandafir de Maiu.

Timpul amenința, ceriul se înorase și începea a fulgera. Eu atribuiam neliniștea și agitatarea contesei influinței atmosferice, și nu i-am dat altă însemnătate.

Puțin după aceea am adus aminte lui Gastone că trebuia să mergem în ziua ur-

mătoare la vînat împreună cu mai mulți amici. Contesa îngălbini ca cēra, și îl rugă să nu mērgă. Și nu era prima dată cā-î rugă să nu mērgă, pentru că armele de foc l-au fost inspirat pururea o grōză instinctivă; nu pleca bărbatul nici cînd la vînatōre, fără ca dînsa să nu simțescă o strîngere la inimă. De astă dată contesa îl rugă cu mai mare insistință. Fiind dînsa de la fire delicată și avēnd un organism delicat, ea tremura și numai la presentimentul unei eventuale nenorociri... Gastone ridēnd de închipuirile muierii sale, sfîrși cedānd în mod grațios și gentil, și ca să o asigure pe deplin, îi promise că nu va mai merge nici odată la vînat.

Contesa îl îmbrătoșă cu drag, mulțumindu-i cu afecțuōse cuvinte; restul sării a decurs în deplină veselie și plăcere.

II.

În ziua următoare Gastone nu veni la vînat. După terminarea vînatōrei, carea fu abundantă și fără incidente, ne-am dus cu toții la castelul meu, unde hotărîm să prînzim la oaltă.

Cînd era să ne punem la masă, intră Gastone cu pruncul său de mîna, venia să prînzescă cu noi. Îi plăcea să ducă pe fiul său în tot locul cu el. Micul Olivier a fost primit cu totă atențiunea datorită etății și frumsetii sale estraordinare. Cu grația și eleganța familiilor aristocratice, el întrunia forța și francheta aceea spontanee a pruncilor sănătoși și robusti în dezvoltarea lor fizică. L'am pus să șeză în mijlocul nostru, cu toții ne întreceam drăgostindu-l și sărutăndu-l. Contesa l'a fost îmbrăcat cu aceea eleganță grațiosă și atrăgătoare, al cărei secret numai mamele îl cunosc.

După ce am terminat prînzul, ne-am suit pe terață (coperișul casei, cum se îndatinēză a se edifica în Franța, Italia, în Orient etc.) unde ne petrecurăm trăgēnd în rîndunelele ce le vedeam sburānd prin crepusculul sării. Olivier bătea în pămînt la totă împușcătura, și alerga în cōce și în colo ca să afle paserea... ce nu cădea nici odată. Gastone, care pănă la o vreme a asistat numai ca privitor, în fine măriāndu-se pentru neisprăvurile nōstre, se apropie de mine și îmi ceru pușca. Eu îi reamintii — suridēnd, promisiunea ce o făcu în ziua precedentă muierii sale, ēr el îmi răspunse că barēm vînatōrea de rîndunele îi va fi iertată!

— Oh! acum pușcă tata! — esclamaî pruncul voios, tata va ucide toate paserile!

Se făcu o tăcere adāncă. Gastone, stānd gata să impușce, observa sborul rîndunelelor ca să nimerescă momentul oportun. La o mică distanță sta pruncul său, drept, imobil și palid de emoțiune. Noi, imprăștiati în toate lăturile, stam așteptānd ce isprăvuri va face Gastone.

Rîndunelele, înspăimîntate de pușcăturile nōstre, pare că începeau a se depărta. În fine una, după mai multe încunjurări grațioase, sbură de-asupra nōstră. Contele, care o urmăria cu privirea își ridică brusc pușca, impușcă, și Olivier cădu mort la pămînt!

(Va urma.)

HIGIENA CLERICALĂ

(după Dr. A. Stöhr.)

(Continuare.)

Este foarte greu de a pronunța, că ore este a preferi iluminarea cu lumină de ceară, prescrierea ritului nostru, iluminării cu oleu, gas etc. ba în cele mai multe locuri vin a se considera pe lângă momentele rituali și cele financiare. Ba trebuie să accentuez, că abstragând de la consideranțele rituali, totuși află mai de maiestros și mai de pătunțător în suflet, ba și cu arhitectonica bisericilor noastre mai de simpatie iluminarea cu lumină de ceară, fresce curate și estetice, de cât ori ce altă lumină.

Deteriorarea aerului în o biserică, e provocată și prin fumul de tămâie, ce se cauză din predilecțiunea abusivă cu ea din partea celor ce sînt de ajutor preotului în biserică, și cărora le place a vedea înălțându-se nori ca pe munți în jurul lor, și mai cu samă să simte efectul rău a acestei predilecțiuni, când nici nu te poți lăuda cu renumele tămâiei. Tămâia era din timpurile cele mai vechi o specialitate de cele mai scumpe, și adese se prețuia mai pe sus de cât aurul.

Acea specie de tămâie se numea științifice: „olibanum arabicum“, în ceea de acum mai nu cred că să se afle vre-un fir din *olibanum*. O specie sa mai bine zicînd o degenerație a speciei veritabile a tămâiei, ce se aduce azi în comerț este „*bosivelia serrata vel thurifera*“ din India de est, care înse până ajunge la noi, e mestecată cu multă rășină și alte ingrediente.

Abstracția făcînd de la fumul și aroma neplăcută a speciei falsificate în comerț, chiar nici fumul și aroma tămâiei veritabile în cantitate mare abusiv aprinsă, nu este priinciosă și produce un fel de astmă și împedecă vorbirea și resuflarea.

Apoi sînt persoane și de acele, cari au un fel de nesimpatie către anumite materii mirositoare.

Literatura arată destule cazuri, în cari anumite persoane în urma influenței unui anumit parfum, nu numai că s'au simțit rău, ci au fost atacate de oreși care leșinare, ca un efect a conturbării sistemului cerebral și a măduvei spinării produs de tîria aceluși parfum.

Temperatura în biserică.

Atît în cercurile clericilor, cât și în ale laicilor, se aude adese ori povestindu-se despre răcirii din biserică. Și într'adevăr să cercetăm mai de aproape acesta, cine a avut și are ocaziune mai desă de a intra în bisericile monumentali, și în ori care biserică mai veche de piatră, fie și în timp de vară, când aerul atmosferic în afară e destul de călduros, va trebui să recunoască îndată că intrarea în internul unei atari biserici, produce o scădere simțită asupra căldurii lui fizice, ba o petrecere mai îndelungată pôte fi și desastroasă. Cu cât va fi dară mai simțitoare presiunea temperaturii acestei reci înse în timp de iarnă, și nu numai asupra unui singuratic, ci și asupra mulțimei, dar apoi asupra preotului fungent, care adese ori trebuie să și asude. Și se pretinde nu numai o constituție tare tru-

pescă, ci pe lângă dedare și o mare precauțiune și bună îmbrăcăminte.

Ba și vestimintele ceremoniale încă au o însemnătate higienică, și e de lipsă să se vorbescă despre acesta.

Mai întâiu să vedem unde se conservează.

De regulă vestimintele se păstrează în camere zidite lângă altare sau în alte locuri închise, de unde adese ori se scot nu numai reci ci și cam ude de recelă și au un miros propriu de umezală și mucezală.

Contra acestui inconvenient, fie din punct de vedere igienic, fie din cel economic și conservativ și a persoanei preotului și a vestimentelor, e de recomandat o aerisire cât mai desă, ba în timp de iarnă și păstrarea lor la un loc cât de uscat și dacă să pôte și cald.

Și în specie referitor la prevenirea ori cărei răcirii în timp de iarnă în bisericile mai mari ori de piatră, ar fi recomandat aplicarea de aparate de încălțit barem în cât-va, când temperatura e rece peste măsură.

Predica.

Una din părțile mai însemnate a oficiului preotesc, este fără îndoială *predica* și din punct de vedere igienic, tot acesta este de mare moment. Și deși din punct de vedere tehnic este în genere asemenea cu tehnica altei propunerii sau prelegerii, totuși însemnătatea înaltă a acestui act bisericesc cum și punerea ei în lucrare, poftește și din punct de vedere a medicinei pastorali, o considerare și pertractare mai de aproape.

Predica este o prestațiune de artă, a cărei efect asupra auditorilor e condiționat în prima linie prin forma esternală, și ca atare este supusă la anumite legi biologice, și chiar din aceste motive e de lipsă de a o supune aici tractării în referința cu fiziologia și cu igiena, în interesul preoților sau din punct de vedere a „higienei clericale“.

Vechimea se îndatinase a zice: „orator fit, poeta nascitur“; aceste sînt nisce axiome cu aripă, și sînt chiar așa de false, pe cât de des sînt citate. Scim fără dubietate, cum că ori și cine, care va avé un anumit grad de pregătire culturală și pe lângă acesta va avé diligență și perseverență, cu timpul, și pe lângă un talent retoric nu prea escelent, își va câștiga o dexteritate așa de mare în vorbiri sau predici literare, în cât va corespunde foarte bine așteptărilor auditorilor săi și trebuințelor pastorali. Sînt apoi ce e drept și oratori „puternici“, măestril mari de cuvinte, cari au un dor deosebit prin o constituție și înclinare separată și fizică, și și psihică; în cuvintele acestora vibreză un „ce“ ce nu se pôte exprima, și care străbate în suflete și pe care arta nu-l pôte suplini, și e destul să auzi de la atare individ câte-va cuvinte, ce au asupra auditorilor efect ca și tunetul; ba e de ajuns a-l vedé făcînd un gest din mână, ori o întorsătură de cap sau din ochi, spre a puté cunoște că stai în fața cu un orator „din grația lui Dumnezeu.“

Retorismul natural pretinde, după cum am zis, înainte de tôte un fel de predispoziție sau înclinațiune sau chemare, cu tôte aceste condiția cea mai necesară este: o

săndătate deplină. Predica sau vorbirea în fața unui public mare, pune la grea probă puterile fizice și sufletesci a vorbitorului, și cea mai mică umbră sau atac de debilitare, ori de indispoziție, răpescce din așa zisa tinerețe și putere de lucrare a predicii și se pierde efectul ei.

Recerința cea dintăiu și cea mai de lipsă fizică e condiționată de „mărimea sau capacitatea resuflării sau capacitatea vitală a plămănilor.“

Prin o folosire prudentă a forțelor de cari dispunem, și prin studierea diligență a tehnicii retorice, se pare că vré să dispară lipsa sau defectul unui dar extraordinar oratoric, și la aceste tôte contribuie numai o exercitare desă sau o gimnastică a plămănilor încă din tinereță.

Un cunoscător mare, va sci înse, pe lângă tôte arta oratorică însușită, ca se deosebescă din cele dintăiu accente, pe oratorul de artă, de către cel din „darul lui Dumnezeu“. Vócea oratorilor mari, numai a rare ori e aceea ce numim „frumos“ în înțeles musical. Ast fel un tenor neeseptionabil, cu timbrul aceluși musical, ce pătrunde lingușitor la ureche ca și tonurile unui instrument musical bine acordat, va avé efect numai la o anumită depărtare, și în o periferie mai mare să sparge, și ascultătorii abia pot înțelegce unele cuvinte mai accentuate. Tot așa se întâmplă și cu tonurile de „bariton“ sau de „bas“ și încă în grad mai mare. Și oratorii ce posed un atare timbru a organului de vorbire sufer mai tare și mai des de o acustică bună și sînt necesități, încă la începutul predicii sau a vorbirii de a deveni în pericol de a se arăta osteniți, ceea ce cu atâta e mai bătător la ochi, cu cât vorbele ori propozițiunile lor cele dintăiu din cuvîntare au cădut asupra ascultătorilor mai cu gravitate.

Nu e ușor de a stabili că ore în ce consistă dară caracteristica specială a vócei de a predica. Acustica ne esplică mai bine cauza, pentru ce o vóce — ton — ce resună ascuțit și oscilator, să aude și are un timbru cu mult mai puternic, de cât tonul cel mai neted și curat a unui cântăreț de operă. Acest fapt se basază chiar pe cauza ce produce deosebirea într'un „ton“ și „sgomot“. Tonul în acustică e caracterizat și precizat bine, și pentru el e pusă în aplicare o anumită graduatiune numită: *scala*, ce corespunde numărului oscilațiunilor ce-l produc, dar e influențat și prin o indiferență sau absorbițiune și refracțiune; se schimbă și se slăbește, pe când „sgomotul“ își conservează caracterul său propriu acustic și sub influința constelațiunilor celor mai nefavoritóre, și în urma acestor cauze, nu mai putem să ne cugetăm, că timbrul aspru sau resunetul aceluși zdrobit a vócei, e un fenomen acustic, că sună neplăcut la ureche, ei din contră sub acesta numire se reprezintă numai contrariul între vócea de cântăreț și între sunetul de orator, și chiar acesta diversitate de ton se arată în efectul unei cuvîntări, și în focul entuziasmului oratoric devine chiar mijlocul plin de efect a propunerii sau a predării.

(Va urma.)

LA CHESTIA ROSARIULUI. *)

Răspuns la reflexiunile despre chestia rosariului, subscrise de părintele George Șuta, paroch român gr. cat. în Sătmar, Mofținul-mic, din diecesă Orădană, apărute în Nr. 40 și 41 al „Unirii” din Blaș.

1. În Nrul 41 al „Unirii”, columna 1 pg. 335, părintele Șuta zice, că neorientarea ce o tradăză preotul latin din România, îl bănușce, că saș e magiar, saș e din Ungaria.

Răspuns. Din ce nație sînt, Dumnezeu mă șcie, tot o dată iubesc neamul românesc și îl stimez de o mie de ori mai mult de cît cel mai sfînt între magiari, căci am avut prilej de a experimenta călătorind prin străinătate și printre Români din Transilvania și România. De aceea, prigonirile ce sufer Români din Transilvania, mă întristăză și pe mine, și regret și eu șovinismul violent, care atacă drepturile Românilor din Transilvania, mai ales ne-a părut rău tuturor de prigonirile și suferințele, cari a îndurat savantul publicist și scriitor Dr. Vasile Lucaciș, preot gr. cat. din Transilvania, care este un ornament al bisericii române gr. cat. și cu care subsemnatul se bucură de victoria, care a reportat în Roma în contra vrășmașilor săi, și a cărei virtute și știință subsemnatul o va admira tot de una.

2. În Nrul 41 al „Unirii”, columna 3-a pag. 334 mai spune părintele Șuta, „că chestia rosariului, la care muncesce de șesă luni de zile.”

Răspuns. Articulul părintelui Șuta, publicat în Nrul 12 al „Unirii”, eș subsemnatul l'am primit de la un confrate al meu, la 15 Septembrie trecut, adecă cu 8 zile mai înainte de ce a fost publicat articolul meu în Nrul 37 și 38 al „Unirii”, de aceea dejaba părintele Șuta povestesc, că în 6 luni de zile muncesc din greș la chestia rosariului, și acest răspuns la reflexiunile părintelui Șuta, l'ași fi publicat mai de grabă, dacă n'ași fi avut ocupațiunile cele multe; căci părintele Șuta slujesc ca paroch român gr. cat. numai în Sătmar, Mofținul-mic, dar eș ca paroch latin a unei parochii mare și destul de întinse, slujesc și alerg, mai ales acum cu iubileul, în mai multe sate deosebite și departe unele de altele, de aceea nu pot să șed tot cu condeiul în mână, spre a răspunde reflexiunilor părintelui Șuta în contra rosariului. Inșe e foarte bine, ca cineva cînd scrie vre-un articol, să-l păstreze pe cîtva timp, și după aceea să-l revizuiască.

3. În Nrul 41 al „Unirii”, columna 2-a pag. 335 (la mijlocul columnei), părintele Șuta spre a trage conșlusiunea în contra tescii mele, cumcă eș, subsemnatul spre a întări am denaturat faptele, ca dovadă în cîtva aduce cuvintele dlui Patriciș Drăgălină, referitor la anul 1717, care așa scrie, că Tătariș și voluntariș crudeli, ca avangarda armatelor turcesci, compuse de ianiceri și din spahiș, devastară satele, ucisără locuitorii, le răpiră femeile și copiii, și tot ținutul deveni un deșert aprópe lipsit de locuitori.

Răspuns. Adducere inconveniens non est solvere argumentum. Căci națiunea Ro-

mănilor din Transilvania, de suferit a suferit destul la 1717, ca și cum suferi ori ce nație avënd răsboiș cu altă nație. dar națiunea română din Transilvania n'a fost sfărmată, nici de Turci, căci națiunea Românilor, slavă Domnului trăesc și să numără cu milioane în Transilvania și acest fapt, că națiunea română n'a fost nimicită, distrusă, încă Eugeniș de Savoia a biruit pe Turci, Papa Clement I., îl ascrie recitării sfîntului rosariș și acest fapt, cum eș subsemnatul îl narez, așa este raportat în Breviarul Roman. Dar părintele Șuta nu vrea să șcie de Breviarul Roman. Părintele Șuta ar trebui să șcie, că după ce faptele istorice sînt cernute bine, în cît vor puté să ție pe critici în respect, atunci, și numai atunci se inserăză în Breviarul Roman, pe cît timp faptele, cari nu țin față cu critica, biserica de Roma nu le inserăză în Breviarul săș, pe care poruncesce preoților săi latini să-l reciteze în fie care zi după rînduiala calendarului.

4. Mi se puté obiecta saș reflecta, dar biserica de Roma căte-o dată a schimbat în cîtva faptele istorice, cari aș fost inferite în Breviarul Roman, bună óră cum a schimbat la 26 April faptul istoric, ce privesce pe sfîntul Marcellin Papa etc.

Răspuns. Exceptio firmat regulam. Căci aceea schimbare făcută în Breviarul Roman arată, cu ce băgare de samă să cern faptele istorice, cari să inserăză în Breviarul Roman, întru cît în faptele istorice inserate într'insul s'ar fi strecurat vre-o neexactitate, pe loc să șterg, asemenea inexactități istorice, să pot da căte-o dată, alt fel ar trebui tăgăduit progresul istoric, lucru, care nu să pôte. Dar ori care savant armat cu armele unei critice din cele mai severe, vrea să controleze faptele istorice inferite în Breviarul Roman de pe ordinul Papei, la urmă trebuie să-și scótă palăria. Fac prinsóre cu părintele Șuta, dacă el vrea să controleze Breviarul Roman, carele este tipărit în limba latină, căci el șcie foarte bine limba latină, și părintele Șuta trebuie să-și scótă palăria, neputënd să isbutescă de a găsi pe Breviarul Roman cu ocaș mică. Dar de asta nu vrea să șcie părintele Șuta, pentru că faptul că neamul românesc din Transilvania, la 1717 n'a fost sfărmat, nimic, distrus de Turci, inșe că s'a raportat victoria, pe care fapt Papa Clement al XI-lea îl ascrie recitării sfîntului rosariș, îl genéză, pentru că distruge tescile lui.

Alt fel cuvintele „dacă neamul român n'a fost sfărmat de Turci în anul 1717 etc.” conține implicite suferințele îndurate de neamul român în Transilvania, căci cuvîntul, dacă n'a fost sfărmat, va să zică, că neamul român a fost atacat de Turci, a suferit mult, s'a luptat, dar n'a fost distrus, dar mai trăiesce, și acesta nu să chiamă a denatura faptele istorice enarate de Patriciș Drăgălină și pe alții, cum mă incriminéză dejaba părintele Șuta.

5. În Nrul 41 al „Unirii”, pag. 335, columna 1. părintele Șuta zice: „Dar că acela (adecă lipsa de ajutorul prea sfîntei Fecióre Maria, ce s'a revărsat peste creștinătate), să fie condiționat de la anii 1200, cînd a veșuit s. Dominic urzitorul rosariului de anumite formule de rugăciuni, acesta nu o pricep. O veș precepe, dacă veș ceti ce urméză.

Răspuns. Ca părintele Șuta să cunóscă,

că s. Dominic de Gusman n'a fost urzitorul, ci referitorul rosariului, trebuie vorbit despre originea și anticitatea rosariului.

Despre originea și anticitatea rosariului.

Cuviosul Alan Rupense (tractat asupra Psaltiriului Marian, adecă despre rosar partea II-a, cap 2) zice: „Originea rosariului se trage de la sfîntul Bartolomeș apostol, care după spusa unui Doctor sfînt al bisericii, avea obiceiul de a recita ingenunchiat o sută de „Născătóre de Dumnezeu, Fecióra, bucură-te, ceea ce ești plină de dar” pe fie care zi, și o sută tot de „Născătóre de Dumnezeu” pe fie care noște. În acest număr se conțin acele trei cinci-zecimi, carele forméză rosariul prea sfîntei Fecióre, în urmă adaugă a patra cinci-zecime pentru motivul cunoscut de dînsul și de Dumnezeu”. Ipolit Marraccio în cartea lui intitulată „Fundatorii Mariani” cap 18 enaréză, cumcă sfîntul Dominic de Gusman a știut într'un chip dumnezeesc, că sfîntul rosariș a fost în vigóre, în cea mai adîncă anticitate a creștinismului. Și acesta e de creșut; căci Dumnezeu e bunătatea nemărginită cătră sfîntii lui, și care voiesce, ca sfîntii săi să fie smeriți cu sufletul și cu inima, depărtéză ori ce prilej de fudulie de la dîșii, și de aceea Dumnezeu a arătat sfîntului Dominic, că n'a fost el urzitorul rosariului, cum pretinde părintele Șuta. Părintele Ioan Andri Coppenstein-Dominican, (tractat despre cuviosul Alan, cap 8) zice: „Biserica de la începutul săș, spre a imita exemplul rugăciunilor, cari aș fost obiceiuite în Sinagogă, adecă cîntecul psalteriului lui David, a ales același număr de rugăciuni, ca să se recite de credincioș în locul psalteriului davidic. După aceea schimbându-se obiceiul popular recitarea psalteriului Marian (adecă a rosariului), l'aș primit sfîntii părinți ai pustietății, cari fiind din cînd în cînd înșelați de diabol într'un chip crudel și căpăținos, prin sfat unanim cu rugăciuni neînterupte aș cerut de la Dumnezeu și de la sfînta lui Mamă ajutor și remediș în contra vrășmașilor lor celor nevęduși. Atunci într'un mod dumnezeesc a fost descoperit lor, că dacă ar fi voit, ca să scape de ispitele diabolului, trebuia să primescă și cu stăruință să recite psalteriul lui Isus și al Mariei, adecă sfîntul rosariș, obiceiș, carele de mult timp se recise într'u norodul creștin. Așa mărturisesc Ioan Grec, care a scris viața sfîntilor părinți ai deșertului, ... după aceea recitarea rosariului s'a introdus de la răsărit până la apus”. Ioan Croiset (exercițiș de cucernicie, luna Octobree ziua a 7-ea), enaréză câteva asemenea, și susține împreună cu Coppenstein, cumcă rosariul a fost recitat de sfîntul Benedict (veacul al V-lea), de S. Oton și de S. Maria Oniacene. Așa mărturisesc mai mulți scriitori, între cari e Monelia (originea rosariului Nr. 11); Arnoldvione (tractat despre lemnul vieții, cartea 5, cap 104). Numitul Arnoldvione, citéză în cartea lui pe Arnold Portac (cronologie) și pe părintele Ioan de Pineda (monarchia bisericească, cartea 20, paragraf 4). Polidorul Virgiliș (tractat despre găsirea lucrurilor, cartea 5, cap 9) zice că: „Rosariul a fost introdus de la răsărit până la apus de cătră Petru Pustilnic, care a fost primul promotor al cruciatelor pe la anul 1090. Acestă opinare a Polidorului Virgiliș este refușată de Mabilon (prefată, saș introducere la viața sfîntilor Benedictini Nr. 117). Dar tot odată opinarea Polidorului Virgiliș

*) Articol publicat la insistința autorului, Red. „Unirei”.

este apărută de mai mulți scriitori, dintre cari unul e Trombelli, teolog foarte rigid, (tractat despre cultul, ce mărturisește biserica către Mama lui Dumnezeu, partea a 3-a, chestia a 2-a, Nr. 11, discuțiunea 5). Mihail al insulei (quodlibet despre frația rosariului cap 5) zice: „Venerabilul Beda, Doctorul bisericii din Anglia, a fost introducătorul rosariului în Anglia“. Alți scriitori, cum a fost Sozomen (care e scriitor grec, istoria, cartea 6, cap 29); Casiodor, (istoria tripartită, cartea 8, cap 1); Paladiu, (istoria Lausiacă, carea se găsește între viețile părinților, tipărită de Rosueydo, cartea 8, cap 23), se zice, că Pavel Libic Abate peste 500 de Monahi, a fost introducătorul rosariului în Occident. La Bollandistii cei mici (April ziua 7) să cetesce în viața sfântului Albert, monach Benedictin, cumcă sfântul Albert în fie care zi avea obiceiul de a recita de o sută și cincizeci de ori „Născătoare de Dumnezeu Feciōră, bucură-te, ceea ce ești plină de dar, Maria Domnului este cu tine...“ Sfântul Albert la fie care „Născătoare...“ ingenunchia, dar cincizeci de „Născătoare“ le zicea cu tot trupul plecat la pământ. Sfântul Albert, monach Benedictin a trăit pe la 1140, sfântul Dominic de Gusman, pe care părintele Șuta îl face urzitorul Rosariului, a trăit pe la 1220, adecă sfântul Dominic a trăit cu 80 de ani în urma sfântului Albert, și cu 80 de ani înainte de născerea sfântului Dominic, sfântul Albert recita Rosariul zicând o sută cincizeci de „Născătoare de Dumnezeu...“ în tocmă ca și cum l'a promulgat și l'a recitat sfântul Dominic 80 de ani în urmă, și pe urmă să vie părintele Șuta și să vorbească pe lume zicând, că sfântul Dominic a fost urzitorul rosariului!!! Prin urmare părintele Șuta a denaturat faptele istorice, făcând pe sfântul Dominic urzitorul rozariului, pe când n'a fost altul, de cât un simplu propagator.

6. Mi se va pute obiecta după acelea ce am scris până aci, că deși se trage consecința, că obiceiul de a recita sfântul Rosariu, a fost tot de una în vigore între poporul creștin de la anticitatea cea mai adincă, tot nu se pōte trage consecința la epoca, în care a primit recitarea rosariului.

Răspuns. După învățătura sfântului Augustin, Rosariul a fost rînduit de apostoli. Țtă ce scrie sfântul Augustin: „Lucrurile, pe care le ține biserica obștăscă, și nici n'au fost hotărîte de vre-un sobor, dar tot de una au fost ținute și primite de însăși biserica, se crede, că au fost hotărîte din autoritatea apostolică“. Așa sfântul Augustin, (tractat despre botezul în contra donatistilor, cartea 4, cap 24); atqui recitarea rosariului n'a fost ordinară de nici un sobor, dar s'a recitat de creștini, tot de una, cum am arătat în punctul al 5-lea; prin urmare recitarea rosariului a fost ordinară de însuși apostoli. Și așa chiar este: căci lucrurile ce a scris sfântul Augustin, nu le-a scris din întâmplare, ci cu atragere de samă, pentru că ritul gr. cat. de care se țin Românii uniți din Transilvania, se trage de la sfântul Dionisiu Areopagit (veđi cartea de ecclesiastica hierarchia, scrisă de însuși s. Dionisiu Areopagit), care a fost botezat de sfântul Pavel apostol și de însuși sfântul Pavel a fost chirotonit primul episcop al orașului Athena. De altă parte să scie, că gr. cat. în ce privesce ritul esențial, n'au schimbat nimica din apucăturile

bătrănesci; atunci în cărțile rituale ale bisericei gr. cat. se găsește între altele „Tatăl nostru, carele ești în ceruri“, „Născătoare de Dumnezeu Feciōră, bucură-te“ și „Prea sfântă Marie, Maica lui Dumnezeu...“; rugăciunile zic și elementele cele mai esențiale, din cari se formeză sfântul rosariu; prin consecința elementele cele mai de căpetenie a rosariului, să trag din cea mai adincă anticitate apoi în anticitatea cea mai adincă, adecă din timpul sfântului Dionisiu Areopagit, creștinii au fost mai practici de cât urmașii lor, adecă s'au rugat lui Dumnezeu și la prea sfântă Maica lui fără intrerupere și mai adese ca și cum s'au rugat urmașii lor. Prin urmare rugăciunile, adecă „Tatăl nostru“, „Născătoare de Dumnezeu...“, „Prea sfântă Marie, Maica lui Dumnezeu...“ au fost repetite de mai multe ori pe zi de către creștinii, cari au trăit și în timpul sfântului Dionisiu Areopagit, și chiar el le-a repetit de mai multe ori în zi, pe care ritul gr. cat. îl cinstesce în calendar la 3 Octobrie. Pentru că sfântul Dionisiu Areopagit a fost fundatorul ritului gr. cat. și prin urmare el a inferit în cărți același rit „Tatăl nostru...“, „Prea sfântă Născătoare de Dumnezeu“ și „Prea sfântă Marie...“, și pentru că el a iubit pe prea sfântă Mama lui Dumnezeu într'un chip înflăcărât și extraordinar, fiind că a avut fericirea cea mare de a cunoște pe Maica lui Dumnezeu când încă trăia, și de a vorbi cu dinsa încă trăind, pe cum însuși s. Dionisiu Areopagit scrie în epistolele sale (veđi opera omnia s. Dionisii Areopagita), și Țtă părintele Șuta susține, că rosariul a fost în vigore din timpul Apostolilor. Se pōte, că părintele Șuta mē va reflecta, că scrierile sfântului Dionisiu Areopagit, sint apogrife, și dejaba sint atribuite lui, dar acēsta reflectare a fost pulverisată și distrusă de către criticii catolici, și chiar de către criticii protestanți (veđi teologia Mariană, scrisă de părintele Mayer Benedictin). Lucrul cel de regretat este, că strămoșii și străbunii părintelui Șuta au repetit de mai multe ori pe zi din cea mai adincă anticitate „Tatăl nostru...“, „Născătoare de Dumnezeu...“ și „Prea sfântă Marie...“; și părintele Șuta urmașul lor, nu e de ajuns, că nu recită el rosariul, dar cu scrierile sale incurcă și opresce pe săracii creștini Români gr. cat. de a-l recita chiar acum, când au cea mai mare lipsă spre a dobândi de la Dumnezeu ajutorul lui spiritual și vremelnic, prin mijlocirea prea sfintei Feciōre. Rămâne dovedit în urmă, că sfântul Dominic n'a fost urzitorul rosariului, ci promulgător, căci rosariul s'a recitat de creștini din timpul apostolilor.

7. În Nrul 41 al „Unirii“, pag. 335, columna 1. mai zice părintele Șuta: „sfântul Dominic a fost urzitorul rosariului de anumite formule de rugăciuni“, din cari să alcătuesc, bine înțeles, sfântul rosariu.

Răspuns. Acele amintite formule de rugăciuni, din cari se alcătuesc rosariul, nu le-a urzit sfântul Dominic, ca și cum l'ar fi scobit din capul lui, ci l'a urzit însuși sfântul Duch; căci acele formule de rugăciuni sint luate și extrase din sta scriptură. Formulele pomenite de părintele Șuta sint următoarele:

5 mistere de bucurie, pe cari creștinul le meditează, recitând sfântul Rosariu.

1. Vestirea prea sfintei Feciōră Maria, de către ingerul Gavril (s. Luca evangelist, cap 1).

2. Sfânta Feciōră Maria a vizitat pe vara Sa Elisaveta (s. Luca evangelist, cap 1).

3. Prea sfânta Feciōră Maria a născut pe Mântuitorul nostru Isus Christos (s. Luca evangelist, cap 2).

4. Închinarea magilor (s. Mateiū evangelist, cap 2).

5. Găsirea lui Isus în templu (s. Luca evangelist, cap 2).

5 mistere de durere, pe cari creștinul le meditează, zicând sfântul Rosariu.

1. Isus Christos pe muntele Masli- nilor, a asudat sânge (s. Luca evangelist, cap 22).

2. Sbiiciuirea lui Isus Christos în casa lui Pilat (s. Ioan evangelist, cap 19).

3. Încoronarea cu spinii a lui Christos (s. Mateiū erangelist, cap 27).

4. Osândirea la mōrte a lui Isus Christos (s. Ioan, cap 19).

5. Rēstignirea și mōrtea lui Isus Christos (s. Mateiū, cap 27).

5 mistere de slavă, pe cari creștinul le meditează, zicând sfântul Rosariu.

1. Învierea lui Isus Christos (veđi s. Marcu evangelist, cap 16).

2. Înălțarea la ceriū a lui Isus Christos (faptele apostolilor, cap 2).

3. Coborîrea sfântului Duch (faptele apostolilor, cap 2).

4. Adormirea prea sfintei Feciōre Maria, și de ingeri a fost ridicată în ceriū (cantica, cap 8).

5. Încoronarea prea sfintei Feciōre Maria, de către Iul Sēu în ceriū (cantica cap 4).

Din acēsta părintele Șuta se va pute convinge, că s. Dominic de Gusman, n'a scobit din capul lui anumite „formule de rugăciuni“, ci le-a inspirat sfântul Duch scriitorilor testamentului nou. Și părintele Șuta s'ar pute convinge, că s. Dominic de Gusman a fost numai promulgător rosariului; fiind că recitarea sfântului rosariu a existat în cea mai adincă anticitate a creștinismului.

8. În Nrul 41 al „Unirii“, pag. 334, columna 3-a, părintele Șuta mai spune, că „biserica română gr. cat. ar deveni o biserica proselită atunci“. Adecă în biserica română gr. cat. dacă s'ar introduce recitarea rosariului, ar deveni o biserică proselită, va să zică biserica română gr. cat. nu este proselită, după spusele părintelui Șuta.

Răspuns. Biserica catolică de ori ce rit să fie, ea este proselită, în cât proselitismul în biserica catolică de ori ce rit să fie, este esențial, adecă biserica nu pōte să trăiescă fără proselitism, căci dacă vom merge chiar la rădēcina cuvintului, proselit este un cuvint grecesc (προσελυτος) (veđi Cornelii Schrevelii Lexicon, manuale greco-latinum pag. 377 et latino-graecum, Potavii typis seminarii 1759). Despre preselitism lăudatul scriitor zice: „Proselitus qui vel quae ex paganismo ad judaismum accedebat“, și-l derivă de la προσερχομαι. Cum la Sinagoga israeliților era permis să primescă pe păgâni în sinul ei, și astăzi ori mâne, dacă un jidan, un turc ori un păgân va merge la părintele Șuta ca să-l boteze, nu-l

pote boteza; căci la părintele Șuta dacă merge vre-un israelit și cere botezul, părintele Șuta, ca să fie logic și consecuent, trebuie să-l zică: nu pot să te botez, căci biserica română gr. cat. după spusele părintelui Șuta nu este proselită, adică nu poate, ca să primască pe străini în sioul său. Lucru frumos, părinte Șuta!!! Apoi care text a testamentului vechi sau nou va pute sărijini pe părintele Șuta, fiind încă o multime de texturi ale sfintei scripturi în contra părintelui Șuta în privința acesta? Sau alt fel părintele Șuta nu înțelege, ce va să zică cuvântul *proselit*. Și atunci, dacă părintele Șuta nu înțelege cuvintele ce scrie, și încă dă la tipărit cuvintele, pe cari nu le înțelege, atunci, ce vom zice de Dsa? Eță unde a ajuns părintele Șuta, opunându-se recitărei rosariului între românii gr. cat. Și eă mă tem, ca părintele Șuta continuând ast fel, să nu cadă într'o erezie, căci nu pot să-mi aduc aminte fără spaimă de sentința sfintului Anselm, fostul episcop la Canterbury în Anglia și Doctor al bisericeii cat. latine. „Nu este cu puțință să se mântuiescă în veci acela, care este în contra prea sfintei Mame a lui Dumnezeu“. Părintele Șuta se pune în contra prea sfintei Mame a lui Dumnezeu, oprind cu scrierile sale recitarea rosariului de către Românii gr. cat., căci „*Feliciae meae sunt esse cum filiis hominum*“ (testamentul vechi). Bucuria prea sfintei Feciore este de a fi între copiii săi sufletesci, cari se rogă la Dinsa, recitând rosariul; și părintele Șuta încercând recitarea rosariului între românii gr. cat., face pe dinșii nevrednici, ca să se primble între dinșii prea sfinta Mamă a lui Dumnezeu, ca să-i mângăie în nevoile lor sufletesci și vremelnice. A propos! Imi aduc aminte, că am cetit în periodicul rosariului, care se tipărește odată pe lună în sanctuarul sfintului rosariu în valea de Pompei (Italia), cumcă nise corăbieri catolici, cari în corăbiile lor transportău cărămișile de la orașul Gaeta la Napoli, dând în mare peste o furtună grozavă cu corăbiile lor, și corăbiile fiind isbite de valurile mării de o stâncă; săracii corăbieri creștini, neavând ce să facă ca să scape de mörte, au făgăduit cătră prea sfintă Maica lui Dumnezeu, că vor merge în pelerinagiū în sanctuarul lor din valea Pompeiului. După acea făgăduiala, ca prin minune a încetat furtuna și au putut să se suie pe stânci și să se adăpostescă într'o mică insulă, care era visavis de portul Neapoli. Acolo săracii corăbieri creștini, lipsindu-le tot felul de nutremint, se hrăneau cu barabule sēlbaticice, și de trei și patru ori pe zi se adunau într'o căsuță pustie, unde în cinstea prea sfintei Feciore recitau rosariul. A fost vędută prea sfinta Mamă a lui Dumnezeu, care îi mângăia în nevoile lor până când stătu furtuna și putură să trecă până la portul Neapoli.

9. În Nrul 41 al „Unirii“, pag. 334; părintele Șuta mai zice: „Enciclicele Pontificilor Romani adresate cătră capii bisericeii nōstre, în care nimica nu să accentuează mai viguros, de cât aceea, că ritul, disciplina și moravurile nōstre să se conserveze.“

Răspuns. Din citata propozițiune a părintelui Șuta se vede, că totă pricina, care să opune introducerii recitărei sfintului rosariu între românii greco-catolici este ritul greco-catolic.

Să vedem, dacă e așa, cum pretinde părintele Șuta. Mai înainte de toate trebuie luat samă, că părintele Șuta recunoște, cumcă în multe parochii române gr. cat. este introdusă recitarea sfintului rosariu, și acesta a scris-o părintele Șuta chiar în Nrul 12 al „Unirii“, pag. 96, sub datul de 23 Martie 1901. Părintele Șuta face de cel mai mare ris pe confratii nostri preoți romani gr. cat., căci una din două, ori acei preoți romani gr. cat., pe unde e introdusă recitarea rosariului sciū, că recitarea rosariului între românii gr. cat. este interzisă de ritul român gr. cat., ori nu sciū; și dacă sciū și nu se conformeză ritului, fac un păcat, și atunci cu ce drept desvêlesce părintele Șuta păcatul confratiilor nostri? Nu să chiamă acesta bătaie de joc față de confratii nostri preoți romani gr. cat., zicând, că sint *pasivi* la introducerea rosariului în parochiile lor? Căci a fi pasiv la asemenea introducere în ritul român gr. cat. însemnă de a cunoște, că asemenea introducere este în contra ritului, și lipsesce opoziție fiind pasiv lucrul, care echivalază a face un păcat (să veđi „Unirea“, Nrul 12, pag. 96. columna 2-a, Despre cuvântul pasiv). Sau preoții romani gr. cat. nu sciū, că introducerea rosariului, în ritul lor să fie interzisă de numitul rit, și atunci părintele Șuta este cel mai învêțat între preoții romani gr. cat.!!! Și-a luat sarcina, ne fiind însărcinat de nici o autoritate, de a învăța pe preoții romani gr. cat. în ce privesce ritul lor.

Dar mai mult, părintele Șuta usurpă drepturile episcopilor romani gr. cat. din Transilvania; căci pe cum părintele Șuta scie de introducerea recitărei rosariului în câteva parochii române gr. cat. așa o sciū și episcopii romani gr. cat., căci părintele Șuta a publicat-o în Nrul 12 al „Unirii“, anul 1901 și episcopii romani gr. cat. de sigur cetesc „Unirea“, și prin urmare, dacă nu ar fi sciut-o acesta, a trebuit să o scie bătăr din publicația făcută în „Unirea“ de părintele Șuta. Apoi dacă episcopii au sciut de asemenea introducerea, a fost datoria și dreptul lor de a reclama, dacă introducerea rosariului ar fi fost un abus, n'a fost dreptul părintelui Șuta de a reclama, dar părintele Șuta a reclamat în Nrul 12 a anului curent în contra introducerii rosariului, prin urmare, părintele George Șuta paroch român gr. cat. în Sătmăr, Moftinul-mic, a usurpat drepturile episcopilor romani gr. cat. lucru, care este o batjocură în contra autorității dumezeesci a episcopilor.

Că episcopii romani gr. cat. sciū, că în multe parochii române gr. cat. s'a introdus recitarea sfintului rosariu, și că nici unul dintre dinșii n'a reclamat până astăzi în contra înfringerii ritului român gr. cat. dacă recitarea rosariului ar fi un un abus, și că asemenea tăcere echivalază unei aprobațiuni tacite, căci „qui tacet consentire videtur“ după regula dreptului canonic, este un lucru incontestabil. Din altă parte ér este un lucru incontestabil, ca să admitem, că episcopii romani gr. cat. sciū mai adinc în ce consistă ritul român gr. cat., de cât părintele George Șuta, și cu toate acestea episcopii nu reclamă în contra introducerii rosariului, va să zică episcopii sint consciți foarte bine, că recitarea rosariului nu se opune ritului român gr. cat.; sau episcopii romani gr. cat. sciū, că recitarea rosariului de către românii gr. cat. este opusă și interzisă cu totul

de ritul român gr. cat. și atunci ne reclamând în contra abuzului fac rău, lucru, pe care eă subsemnatul nu pot, nici nu vrea să-l cred, căci episcopii fiind puși de însuși sfintul Duch, pentru a cărmui biserica lui Isus Christos, noi cu totii ori preoți ori laici, sintem datori de a respecta și de a venera pe capii bisericeii fie și de rit român gr. cat., fie de ori ce rit catolic. Toemai pentru acesta, parochiile române gr. cat., unde s'a introdus recitarea rosariului au consentimentul tacit al episcopilor lor, și de aceea să nu se témă, că recitarea rosariului în bisericile lor este înfringător ritului român gr. cat., căci alt fel episcopii romani gr. cat. până acum s'ar fi opus și ar fi reclamat. Inse și părintele Șuta să scie, că mai trăiesc preoți, cari au făcut studiile lor pe la seminariile române gr. cat. și sub ochii episcopilor romani gr. cat. din Transilvania au recitat sfintul rosariu în seminariu, (cari sint seminariile acelea? Red. Unirii) apoi dacă seminariștii în seminariile române gr. cat. din Transilvania reciteză rosariul sub ochii episcopilor romani gr. cat. cu aprobarea lor, cel puțin tacită, pentru ce nu poate să-l reciteze și poporul român gr. cat. pe la bisericile române a lor și pe la casele lor? ori se poate că numai părintele Șuta este cel mai savant pătrunđător al ritului român gr. cat. și restul clerului român gr. cat. împreună cu episcopii săi sint nisee ignoranți!

Cine admite părțile esențiale din cari este alcătuită vre-o totime, trebuie să admită și acea totime, care resulta din acele părți; alt fel cade în contra-zicere, atqui biserica română gr. cat. admite în cărțile sale rituale, părțile esențiale, din cari se alcătuesce rosariul, prin consecință biserica română gr. cat. trebuie numai de cât să admită recitarea rosariului; și părintele Șuta trebuie să o admită, ca să evite căderea în contra-zicere. Propozițiunea cea mai dintăi al acestui silogism nu are nevoie de desvoltare, căci este evidentă; rămâne de desvoltat propozițiunea minoră, adică: atqui biserica română gr. cat. admite în cărțile rituale părțile esențiale, din cari se alcătuesce sfintul rosariu. Într'adevăr (veđi cartea intitulată „Calea cerescă“, carte de rugăciuni și cântări bisericesci, întocmită pentru poporul român, din cărțile rituale aprobate ale bisericeii răsăritene de Constantin Lucaciū, preot român, tipărită în Baia-mare, tipografia lui Mihail Molnar 1894); în cărțile rituale române gr. cat. se găsesce partea primă a rosariului, adică: „Tatăl nostru, carele ești în ceriuri, sfintescă-se numele Tēū, vie împărăția Ta, fie voia Ta, pe cum îi în ceriū așa și pe pământ . . . .“ Acesta parte întâia este tot atâta ca și la latini. Trebuie considerat, că acel adaus, carele este la sfârșitul „Tatălui nostru“ este tot atâta ca și slavă Tatălui și al Fiului și al Duchului sfint ce e între latini.

Un preot catolic latin din Moldova.

(Va urma.)

„Semănătorul“, Nr. 11 cu următorul sumar: Moștenitorii. A. Vlahuță. — Fruinosa Irina (poesie). St. O. Iosif. — Doină critice. I. Gorun. — Glasuri de primăvară. Virgo. — Cântec de primăvară (poesie). Ada. — Din înțelep. celor vechi. Gavănesen. — Mi-e dor (poesie). Simca. — Frumos (nuvelă). C. Hodoș. — Crâmpeii. Rareș. — Răspunsuri. Red. Numărul 20 bani. Abonamentul 10 lei pe an. Abonamente se pot face și la redacția foii noastre. trimitându-se banii înainte cel puțin pe 1/2 an.

Dicționar mitologic, de Gavril Pop. fasc. IV. și ultim. conține cuvintele de la Proserpina până la Zygia. se estinde pe 54 pag. și costă 20 fil. Recomandăm această interesantă scriere cetitorilor noștri iubitori de anticitatea greacă și latină.

Posta „Unirii“.

Avis. În absența redactorului nostru responsabil, numărul trecut a ieșit cu multe erori, cari fac nepriceput înțelesul; cerem scuze cetitorilor noștri.

Rugare. Colaboratorii noștri sînt rugați să nu uite, că nu e bine a scrie pe amîndouă fețele hîrtiei.

Jacob. Numai așa se poate îndrepta. Articolul respectiv s'a dat la cules, fără de a-l cetai macar.

Verax. Cred, că pricepi de ce am lăsat afară unele pasaje. De alt cum mai consult era să te adresezi direct celui, de care ești mai apröpe. Cel de la noi persistă în hotărîrea sa, pe care o cunoșteați de atunci.

Dr. I. A. în O. m. Răbdare, ne rugăm. Închierea lucă nu s'a făcut, ér calculul Diale stă în opoziție cu scrisörea ce Vă-am trimis. La vremea sa veți fi avisat.

I. F. în S. În numărul viitor de sigur.

Emil. De o cam dată avem förte mult material, dar și de alt cum studiul pus în prospect pöte, mai potrivit ar fi pentru alte fol.

Editor și redactor răspunöetor:
Aurel C. Domșa.

Inserate.

Nr. 22—1902.

(16) 1—1

Convocare

la a XI-a adunare generală a institutului de credit și economii „Uipiana“, ca societate pe acțiuni în Gradisce, ce va avé loc Joi la örele 10 a. m. în 20 Martie a. c. în localitatea institutului.

Se invită deci prin această p. t. domni acționari cu acea observare, că la cas că pe terminii sus fiscat nu s'ar presenta în număr suficient, atunci adunarea generală se va ține în sensul § 34. din statute pe 6 Aprilie, la örele 10 a. m.

Program:

1. Raportul direcțiunii și a comisiunii de supraveghere; proiectul referitor la distribuirea profitului curat și darea absolutului.
2. Esaminarea bilanțului și a contului profit și pierdere.
3. Alegerea direcțiunii, a comisiunii de supraveghere și a funcționarilor.
4. Staverirea salarilor și a mărcilor de prezente pro 1902.
5. Staverirea organelor de publicitate.
6. Eventuale propuneri ce se vor insinua în sensul statutelor.

Direcțiunea.

§. 33. Din statute:

În adunarea generală numai acei acționari pot participa, cari cel puțin cu 1/2 öra înainte adunării generale și'au depus pe lângă revers la cassa institutului acțiunile lor, resp. și ai plenipotențiatilor, dimpreună cu plenipotența.

Arverési hirdetmény.

Alulirt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a glulafehérvári kir. törvénszék 1900. évi 6984. számú végzése következtében Dr. Maniu Gyula ügyvéd által képviselt Patria hitelintézet javára Marginean Vasilie és társai ellen 170 kor. — fil. s jár. erejéig 1900. évi November hó 12-én fogatosított kielégítési végrehajtás utján lefoglalt és 606 kor. — fillérre becsült következő ingóságok, u. m.: Marginean Vasili-nél: sertések, kukoricza, széna, pálinka főző-üst; Velicsa Floránál: lovak, lószekér, cséplő-gép, rosta; Gábra Niklale Nikánál: kukoricza; Voikán Nikulaenál: lovak, lószekér, széna nyilvános árverésen eladtnak.

Mely árverésnek a hosszuaszoí kir. jbiróság 1900. évi V. 159/4. számú végzése folytán 170 kor. — fil. tókekövetelés, ennek 1899. évi Julius hó 20-ik napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 107 kor. — fillérben bíróilag már megállapított költségek erejéig Lunkan végrehajtást szenvedök lakásán leendő eszközzésére 1902. évi Március hó 8-ik napjának délelötti 10 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénz fizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltekik.

Kelt Hosszuaszón 1902. évi Február hó 24-ik napján.

Kónya János,
kir. jbirósági végrehajtó.

Arverési hirdetmény.

Alulirt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §. értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a gyulafehérvári kir. törvénszék 1901. évi 1405. számú végzése következtében Dr. Maniu Gyula ügyvéd által képviselt Patria hitelintézet javára Simonis Mátyás és társai ellen 580 kor. — fil. s jár. erejéig 1901. évi Március hó 27-én fogatosított kielégítési végrehajtás utján lefoglalt és 670 kor. — fillérre becsült következő ingóságok, u. m.: Simonis Mátyásnál: 1 sertés, kukoricza és butor; ifj. Simonis Mátyásnál: butorok; Viktor Frigyes és Edénél: butorok nyilvános árverésen eladtnak.

Mely árverésnek a hosszuaszoí kir. jbiróság 1901. évi V. 64/4. számú végzése folytán 580 kor. — fil. tókekövetelés, ennek 1900. évi Aprilis hó 3-ik napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 103 kor. 30 fillérben bíróilag már megállapított költségek erejéig Hosszuaszón végrehajtást szenvedök lakásán leendő eszközzésére 1902. évi Márcz. hó 10-ik napjának délelötti 10 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek, becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezek javára is elrendeltekik.

Kelt Hosszuaszón 1902. évi Február hó 24-ik napján.

Kónya János,
kir. jbirósági végrehajtó.

Práválie románescă!

EMIL F. TAMAS

BLAȘ

Piața lemnelor.

Recomandă On. public, prāvália sa, cu mārfuli de bęcănie, coloniale, colorí, oleuri, bumbęcării și mārfuli mixte.

Zachăr I-ma raff. Cafea: cuba, ceylon și portorico. Orez: glacé, japan și rangoou. Oleuri. Săpun: de toaletă și rufe. Petroleu: indigen și american. Bumbęcării, Arnici, Bercă etc. etc.

(10) 3—3

Práválie románescă!

Serviciu prompt și consciințios!

Mārfuli de calitatea cea mai bună!

din GHERLA — SZAMOSUJVAR sa pot procura urmatoarele carti:

Predee pentru Duminel Tom. I. de Iustin Popih	4.40	Cor.	Trandafiri și vioarele. Poesii populare de Ioan Pop Reteganul	60	Cor.
Orvânturi bisericesti la toa scriitorilor de peste an. de I. Popih	3.—	Cor.	Utinul eichastru. Traditiune de G. Simu	12	Cor.
Orvânturi funebrele iertaciuni pentru diti-vite casuri de moarte, Intocmite de Ioan Popih. Un volum de peste 24 cote	3.—	Cor.	Un curvut carti frați romani despre floxera omenimii sat vinasul de Aron Boca Velch. Zina câmpiei de Aron Boca Velcherianul	20	Cor.
Cathechese pentru prunci școlari de Tit Bud de Basiliu Raftin	80	Cor.	Versuri de dor adunate din poezii români de A. Orar general pentru școala româna cu 6 clase cu un singur învățător de G. Magyar, învățător. Viata P. C. Vergure Maria de C. Darabant Zidirea Inmel, Adam și Eva, originea sf. Cruci și 12 Vineti de Ioan Pop Reteganul	48	Cor.
Albina și Jeneșul de Aron Boca Velcherianul Anuntiri din Grecia de T. Bule	1.20	Cor.		80	Cor.
Bocetele adese cântări la morți, adunate de Ioan Pop Reteganul	80	Cor.		30	Cor.
Bucnebul. Culegere de cântese culese de I. Pop Reteganul broș.	50	Cor.		16	Cor.
Barb Cobzarul. Novela orig. de Emilia Lung Cântul in școala populară. De Luha Pop Inventor in Năseud	20	Cor.		1	Cor.
Cartea ilustrată pentru copil și copilie. Cu 18 ilustrații, de George Simu	30	Cor.		1	Cor.
Cartea Fugarilor, sau Povestiri economice despre grădinar, economia câmpului, creșterea oilor etc.	50	Cor.		1	Cor.
Cântăreala. Novela de Dem. Dan	30	Cor.		1	Cor.
Chitituri de carti strigă feciorii in joc de I. Pop Reteganul	56	Cor.		1	Cor.
125 Chitituri de carti strigă feciorii in joc de I. Pop Reteganul	24	Cor.		1	Cor.
Codrean. Crutul codrutul de G. Simu	12	Cor.		1	Cor.
Cu vârful penei. Scrieri satirico-humoristice de Antonia Pop. I. Monologe. II. Humor și satira. O broșură forte petrecătoare	80	Cor.		1	Cor.
Din Povestile lui Esop de Aron Boca Velcherianul	16	Cor.		1	Cor.
De când să numese femeia porumbiță? Poveste de Laur. Giorba	20	Cor.		1	Cor.
Din trecurul Silvaniei. Legenda de Victor Esmu.	60	Cor.		1	Cor.
Zile negre. Versuri de Petrea de la Ciug	30	Cor.		1	Cor.
Grita lui Novac	20	Cor.		1	Cor.
Horca lui Pintea vitezul	12	Cor.		1	Cor.
Idegenia in Tauria. Tragedia in 5 acte. După Emipide tradusa in versuri de Petru Dulf. Carretil Rosu. O interesantă novela nihilista, tradusa de Mosul	60	Cor.		1	Cor.
IONEL. Educațunea unui bun copil, carte pentru părinți și alți educatori de V. Gr. Borgovan	2.—	Cor.		1	Cor.
Dumbrava profesor	24	Cor.		1	Cor.
Impărăția țiganilor pe vârful unui ploș de A. Boca Velch.	16	Cor.		1	Cor.
Istoria P. C. Vergure Maria de Nicula	20	Cor.		1	Cor.
Leonat cel tiner. Istoria in versuri de Ioan Pop Reteganul (cu o ilustrație), o broșură cu conținut forte glumeț	20	Cor.		1	Cor.
Lira Bihorului. Balade populare de Antoniu Pop	40	Cor.		1	Cor.
Tot de aici să pot procura tot soiul de cărți și poezii populare, tipărituri oficiale, hărți, reuicisite de scris și altele. Tipografia noastră primesece spre efectuare tot soiul de lucrări tipografice cu prețurile cele mai moderate. Cataloge să trimi gratis și franco ori și cul. — Venzătorilor să dă rabatul convenit. — Comandele sint a să adresa la Tipografia Aurora in Gherla — Szamosujvar.					

Comunicarea tenurilor prin gara Küküllösöög—Blas.

(valabil din 1 Oct. 1901).

Sossse		Pleoda			
1. De cântă Teius:					
Tren accelerat.	9-04	dim.	Tren mixt.	12-58	d. a.
" mixt.	2-26	d. a.	" accelerat.	7-35	sara
" personal.	1-02	nóptea	" personal.	2-23	nóptea
2. De cântă Copșa:					
Tren mixt.	12-56	d. a.	Tren accelerat.	9-05	dim.
" accelerat.	7-34	sara	" mixt.	2-28	d. a.
" personal.	2-21	nóptea	" personal	1-07	nóptea
3. De cântă Soerad:					
Tren personal.	8-48	dim.	Tren mixt	3-25	nóptea
" mixt.	6-50	sara	Tren personal.	2-48	d. a.

Fabrica Curtii ces reg. fundată în anul 1847
 aur argint și bronz
BRIX & ANDERS
 proprietari ai crucii de aur cu coronă pentru merite
 în Viena I. Dorotheergasse 5. pregătește
LUCRURI BISERICESCI DIN METAL
 pe cum chivoturi, potire, cruci, felinare, candelă, cădelnițe, candelabre etc., cu prețurile cele mai ieftine.
 Cataloge ilustrate, desămnuri, fotografii sau preliminară se trimit la dorință gratuit. Să primesc ori ce obiecte pentru aurit, argintit, ori obducere cu bronz, pe cum și ori și ce reparatură.

Tipografia Seminarului archidicesan.